

Dječji vrtić Osijek
Vij. Ivana Meštrovića 7

KURIKULUM
DJEČJEG VRTIĆA OSIJEK

za pedagošku godinu 2015./2016.

KLASA: 601-02/15-04/01

URBROJ: 2158/87-05-15-01

Osijek, 03.12.2015. godine

Osječko-baranjska županija

Grad Osijek

Adresa: Vijenac Ivana Meštrovića 7, Osijek

e-mail: cpo@os.t-com.hr

URL: www.vrticiosijek.hr

Telefon: 031/204-700, 031/204-709

Faks: 031/204-701

Matični broj: 3021793

OIB: 06828481465

Osnivač: Grad Osijek

Godina osnivanja: 1974.

Ravnateljica: Svjetlana Takač, prof.

Ustanova je upisana u Trgovački sud u Osijeku pod registarskim brojem

(MBS) 040001199 dana 24. kolovoza 1995. godine.

Sadržaj

1. Ustroj Dječjeg vrtića Osijek.....	4
2. Teorijska polazišta kurikuluma	6
2.1. Zakonska osnova stvaranja kurikuluma.....	7
2.1.1 Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju.....	7
2.1.2. Državni pedagoški standard.....	9
2.2. Uvjeti i teorijska polazišta nastajanja kurikuluma.....	14
2.2.1. Ključne kompetencije razvoja djeteta u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.....	15
2.2.2. Temeljne vrijednosti kurikuluma.....	17
2.2.3. Načela ostvarivanja kurikuluma.....	17
2.2.4. Preduvjeti za kvalitetno odgojno-obrazovno djelovanje.....	19
2.3. Struktura predškolskog kurikuluma.....	19
2.3.1. Područja kompetencijskih dimenzija.....	20
2.4. Vrjednovanje i samovrjednovanje djetetovih postignuća i rada Dječjeg vrtića.....	21
2.5. Vrtić kao organizam; kao praksa zajedništva.....	21
2.5.1. Partnerski odnos obitelji i vrtića.....	23
2.5.2. Stjecanje znanja i razvoj djeteta u vrtiću (zajednica koja uči).....	24
2.5.3. Indikatori kvalitete vrtića i odnosa u vrtiću (zajednica koja uči).....	26
2.5.4. Kvalitetno prostorno-materijalno okruženje vrtića (zajednica koja uči).....	28
2.5.5. Poticajno socijalno okruženje vrtića (zajednica koja uči).....	29
2.5.6. Vizija razvoja vrtića kao zajednice koja uči.....	30
2.6. Obilježja kurikuluma vrtića (zajednice koja uči).....	30
2.7. Posebni programi kurikuluma na razini Dječjeg vrtića Osijek.....	33
2.7.1. Dramski program.....	33
2.7.2. Kurikulum za strani jezik.....	34
2.7.3. Predškola.....	38
2.7.4. Program ekologije i održivog razvoja.....	40
2.7.5. Program očuvanja kulture i baštine.....	45
2.7.6. Sportski program.....	49
2.7.7. Vjerski program.....	52
2. 8. Dokumentiranje u vrtiću.....	56
2. 9. Stručno usavršavanje odgajatelja i stručnog tima vrtića.....	57
2.9.1. „Osobna“ koncepcija odgajatelja i refleksivna praksa.....	58
2.9.2. Dijalog kao stručno usavršavanje; kao konstruiranje kurikuluma.....	59
3. Literatura.....	60

1. Ustroj Dječjeg vrtića Osijek

U Dječjem vrtiću Osijek su ustrojene sljedeće ustrojstvene cjeline:

1. Centri predškolskog odgoja, unutar kojih su ustrojeni Podcentri predškolskog odgoja
2. Uprava Vrtića, unutar koje su ustrojene:
 - Služba pravnih, kadrovskih i općih poslova
 - Služba financijsko-računovodstvenih poslova
 - Služba prehrane i tehničkih poslova

Centri s pripadajućim Podcentrima su:

CENTAR JUG

PODCENTAR	Adresa
Maslačak	Velaluška bb
Nevičica	Opatijska 68a
Krijesnica	Korčulanska 3
Kosjenka	Kralja P. Svačića 36a
Jabuka	Vij. I. Česmičkog 7a
Vrapčić	V. Mačeka 10, Tenja

CENTAR INDUSTRIJSKA ČETVRT

PODCENTAR	Adresa
Pčelica	Gacka 1a
Sjenčica	Sjenjak 8
Kockica	Vijenac lipa bb
Tratinčica	Gacka 1b
Radost	Zagrebačka 10

CENTAR DONJI GRAD

PODCENTAR	Adresa
Mak	Vij. Murse 8
Stribor	Vij. I. Meštrovića 7
Bambi	P. E. Savojskog 4, Podravlje
Jaglenac	Krstova 99a
Ivančica	I. Tijardovića 4
Ribica	Osječka 64, Sarvaš

CENTAR GORNJI GRAD

PODCENTAR	Adresa
Potočnica	I. Kršnjavoga 29
Bubamara	P. Pejačevića 21
Latica	Vij. A. Cesarca 15a
Cvrčak	J. J. Strossmayera 145
Vedri dani	Lorenza Jägera 16

CENTAR RETFALA

PODCENTAR	Adresa
Sunčica	Kolodvorska 61a
Jelenko	Bele Bartoka 55a
Josipovac	Marka Marulića 18a
Zvončić	Grada Vukovara 2a, Čepin
Vuka	Milka Cepelića 1
Vladislavci	Kralja Tomislava 75

2. Teorijska polazišta kurikuluma

2.1. Zakonska osnova stvaranja kurikuluma

2.1.1. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju

2.1.2. Državni pedagoški standard

2. 2. Uvjeti i teorijska polazišta nastajanja kurikuluma

2. 2. 1. Ključne kompetencije razvoja djeteta u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

2. 2. 2. Temeljne vrijednosti kurikuluma

2. 2. 3. Načela ostvarivanja kurikuluma

2. 2. 4. Preduvjeti za kvalitetno odgojno-obrazovno djelovanje

2. 3. Struktura predškolskog kurikuluma

2. 3. 1. Područja kompetencijskih dimenzija

2. 4. Vrijednovanje i samovrijednovanje djetetovih postignuća i rada Dječjeg vrtića

2. 5. Vrtić kao organizam; kao praksa zajedništva

2.5.1. Partnerski odnos obitelji i vrtića

2. 5. 2. Stjecanje znanja i razvoj djeteta u vrtiću – zajednici koja uči

2. 5. 3. Indikatori kvalitete vrtića i odnosa u vrtiću (zajednici koja uči)

2. 5. 4. Kvalitetno prostorno-materijalno okruženje u vrtiću (zajednici koja uči)

2. 5. 5. Poticajno socijalno okruženje vrtića (zajednice koja uči)

2. 5. 6. Vizija razvoja vrtića kao zajednice koja uči

2. 6. Obilježja kurikuluma vrtića (zajednice koja uči)

2. 7. Posebni programi kurikuluma na razini Dječjeg vrtića Osijek

2. 7. 1. Dramski program

2. 7. 2. Kurikulum za strani jezik

2. 7. 3. *Predškola*

2. 7. 4. *Program ekologije i održivog razvoja*

2. 7. 5. *Program očuvanja kulture i baštine*

2. 7. 6. *Sportski program*

2. 7. 7. *Vjerski program*

2. 8. Dokumentiranje u vrtiću

2. 9. Stručno usavršavanje odgojitelja i stručnog tima vrtića

2. 9. 1. *„Osobna“ koncepcija odgajatelja i refleksivna praksa*

2. 9. 2. *Dijalog kao stručno usavršavanje; kao konstruiranje kurikuluma*

3. Literatura

2. 1. Zakonska osnova stvaranja kurikuluma

2.1.1. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju

Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju uređuje se predškolski odgoj i obrazovanje te skrb o djetetu predškolske dobi kao dio sustava odgoja i obrazovanja te skrbi o djetetu. Predškolski odgoj obuhvaća programe odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi koji se ostvaruju u dječjim vrtićima sukladno ovom Zakonu. Dječji vrtići su javne ustanove koje djelatnost predškolskog odgoja obavljaju kao javnu službu.

Predškolski odgoj organizira se i provodi za dijete od navršениh 6 mjeseci života do polaska u osnovnu školu. Ostvaruje se u skladu s razvojnim osobinama i potrebama djece te socijalnim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji.

Predškolski odgoj ostvaruje se na temelju Državnoga pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe. Državnim pedagoškim standardom određeni su:

mjerila za broj djece u odgojnim skupinama, ustroj programa s obzirom na trajanje i namjenu, mjerila za broj odgojitelja, stručnih suradnika i ostalih zaposlenika u dječjem vrtiću, mjerila za financiranje programa dječjih vrtića, materijalni i financijski uvjeti rada, predškolski odgoj i naobrazba djece s teškoćama u razvoju, ustroj predškole.

Akt o osnivanju dječjeg vrtića sadrži odredbe propisane Zakonom o ustanovama i odredbe o programu rada dječjeg vrtića te načinu i uvjetima njegova ostvarivanja, o odgojiteljima i stručnim suradnicima, o uvjetima i načinu osiguranja prostora i opreme te ovlastima ravnatelja dječjeg vrtića.

U dječjem vrtiću ostvaruju se: redoviti programi njege, odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi djece predškolske dobi, koji su prilagođeni razvojnim potrebama djeteta te njihovim mogućnostima i sposobnostima, programi ranog učenja stranih jezika i drugi programi umjetničkog, kulturnog, vjerskog i športskog sadržaja.

Prema Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju dječji vrtić je nadalje dužan: stvarati primjerene uvjete za rast i razvoj svakog djeteta, dopunjavati obiteljski odgoj i svojom otvorenošću uspostaviti djelatnu suradnju s roditeljima i neposrednim dječjim okruženjem, uskladiti radno vrijeme vrtića sa potrebama djece i zaposlenih roditelja, te provoditi program zdravstvene zaštite djece, higijene i pravilne prehrane djece.

U dječjem vrtiću ustrojava se i provodi odgojno-obrazovni rad s djecom raspoređenom u skupine cjelodnevnog, poludnevnog, te kraćeg dnevnog boravka.

Dječji vrtić obavlja djelatnost na temelju godišnjeg plana i programa rada koji se donosi za pedagošku godinu koja traje od 1. rujna tekuće do 31. kolovoza sljedeće godine.

Godišnji plan i program rada obuhvaća programe odgojno-obrazovnog rada, programe zdravstvene zaštite djece, higijene i prehrane, kao i druge programe koje dječji vrtić ostvaruje u dogovoru s roditeljima djece te vanjskim suradnicima.

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju propisuje veličinu dječjeg vrtića ovisno o broju skupina i djece, sukladno Državnom pedagoškom standardu. Rad s djecom predškolske dobi ustrojava se u jasličkim i vrtićkim odgojnim skupinama te u predškoli. Programi ranog i predškolskog odgoja i naobrazbe mogu se ostvarivati i kao: igraonice u knjižnicama te u zdravstvenim, socijalnim, kulturnim, športskim ustanovama i udrugama itd.

U dječjem vrtiću na poslovima njege, odgoja i naobrazbe, socijalne i zdravstvene zaštite te skrbi o djetetu mogu raditi stručni djelatnici koji imaju stručnu spremu propisanu ovim Zakonom i propisom donesenim na temelju ovoga Zakona, te koji imaju utvrđenu zdravstvenu sposobnost za obavljanje tih poslova.

Odgojitelji i stručni suradnici obvezni su stručno se usavršavati sukladno zakonu i aktu koji donosi ministar nadležan za obrazovanje. Odgojitelji i stručni suradnici mogu, dok su u radnom odnosu, napredovati u struci i stjecati položajna zvanja mentora i savjetnika.

U dječjem vrtiću mogu se ostvarivati: programi vježbaonice za potrebe praktičnog osposobljavanja studenata, pokusni programi rada znanstvenih istraživanja i unapređivanja stručnog rada, programi stručno-razvojnog centra radi usavršavanja zaposlenih stručnih radnika i unapređivanja stručnog rada.

Dječji vrtić ima statut i druge opće akte. Statutom dječjeg vrtića pobliže se uređuju ustrojstvo, ovlasti i način odlučivanja pojedinih tijela, vrste i trajanje pojedinih programa, uvjeti i način davanja usluga, radno vrijeme dječjeg vrtića, javnost rada te druga pitanja važna za obavljanje djelatnosti i poslovanja dječjeg vrtića. Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada dječjeg vrtića pobliže se uređuje unutarnje ustrojstvo te način obavljanja djelatnosti dječjeg vrtića kao javne službe. Dječji vrtić ima i druge opće akte u skladu sa zakonom, aktom o osnivanju i statutom ustanove.

Dječji vrtić vodi pedagošku i zdravstvenu dokumentaciju te druge oblike evidencije o djeci. Obrasce pedagoške dokumentacije i evidencije propisuje ministar nadležan za obrazovanje. Obrasce zdravstvene dokumentacije i evidencije propisuje ministar nadležan za zdravstvo. Sredstva za vođenje dokumentacije osigurava osnivač dječjeg vrtića.

2.1.2. Državni pedagoški standard

Državnim pedagoškim standardom utvrđuju se uvjeti za rad dječjeg vrtića i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost organiziranog oblika odgojno-obrazovnog rada s djecom predškolske dobi.

U smislu ovoga Standarda pojedini pojmovi imaju sljedeća značenja:

Dječji vrtić – predškolska ustanova (sa ili bez podružnica) u kojoj se provode organizirani oblici izvanobiteljskog odgojno-obrazovnog rada, njege i skrbi o djetetu predškolske dobi.

Dijete – osoba u dobi od šest mjeseci do polaska u školu koja polazi organizirani oblik predškolskog odgoja i naobrazbe i aktivni je sudionik odgojno-obrazovnog procesa koji se ostvaruje u dječjem vrtiću.

U odgojno-obrazovne skupine s redovitim programom uključuju se, na temelju mišljenja stručnog povjerenstva (osnovanog po propisima iz područja socijalne skrbi), mišljenja

stručnih suradnika (pedagoga, psihologa, stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskog profila), više medicinske sestre i ravnatelja dječjeg vrtića kao i odgovarajućih medicinskih i drugih nalaza, mišljenja i rješenja nadležnih tijela, ustanova i vještaka, i to:

- djeca s lakšim teškoćama koja s obzirom na vrstu i stupanj teškoće, uz osiguranje potrebnih specifičnih uvjeta mogu svladati osnove programa s ostalom djecom u skupini, a uz osnovnu teškoću nemaju dodatne teškoće, osim lakših poremećaja glasovno-govorne komunikacije;
- djeca s težim teškoćama uz osiguranje potrebnih specifičnih uvjeta, ako je nedovoljan broj djece za ustroj odgojno-obrazovne skupine s posebnim programom.

Mjerila za broj odgojitelja, stručnih suradnika i ostalih radnika u dječjem vrtiću utvrđuju se ovisno o broju odgojno-obrazovnih skupina, trajanju i vrsti programa te uvjetima rada u skladu s ovim Standardom.

U dječjem vrtiću neposredne zadaće odgoja i naobrazbe predškolske djece od navršenih šest mjeseci do polaska u osnovnu školu provode odgojitelji. Odgojitelj je stručno osposobljena osoba koja provodi odgojno-obrazovni program rada s djetetom predškolske dobi i stručno promišlja odgojno-obrazovni proces u svojoj odgojno obrazovnoj skupini. On pravodobno planira, programira i vrednuje odgojno-obrazovni rad u dogovorenim razdobljima. Prikuplja, izrađuje i održava sredstva za rad s djecom te vodi brigu o estetskom i funkcionalnom uređenju prostora za izvođenje različitih aktivnosti. Radi na zadovoljenju svakidašnjih potreba djeteta i njihovih razvojnih zadaća te potiče razvoj. Suraduje s roditeljima, stručnjacima i stručnim timom u dječjem vrtiću kao i s ostalim sudionicima u odgoju i naobrazbi djeteta predškolske dobi u lokalnoj zajednici. Odgovoran je za provedbu programa rada s djecom kao i za opremu i didaktička sredstva kojima se koristi u radu.

Stručni suradnici u dječjem vrtiću jesu pedagog, psiholog i stručnjak edukacijsko-rehabilitacijskog profila.

Pedagog prati realizaciju odgojno-obrazovnog rada, stručno pridonosi maksimalnoj efikasnosti odgojno-obrazovnih ciljeva te unapređuje cjeloviti odgojno-obrazovni proces, predlaže inovacije, suvremene metode i oblike rada. Predlaže, sudjeluje i pomaže odgojiteljima u ostvarivanju programa stručnog usavršavanja i njihova cjeloživotnog obrazovanja, ostvaruje suradnju s roditeljima i pomaže im u odgoju i obrazovanju djeteta te rješavanju odgojno-obrazovnih problema. Radi kao voditelj i organizator svakodnevnog rada

regionalnog dijela Dječjeg vrtića. Surađuje s drugim odgojno-obrazovnim čimbenicima, pridonosi razvoju timskoga rada u dječjem vrtiću, javno predstavlja odgojno-obrazovni rad dječjeg vrtića.

Psiholog prati psihofizički razvoj i napredovanje pojedinačnog djeteta, postavlja razvojne zadatke i skrbi se o psihičkom zdravlju djece. Svojim djelovanjem pridonosi razvoju timskog rada u dječjem vrtiću i sudjeluje u stvaranju temeljnih uvjeta za ostvarivanje prava djeteta. Posebno je važna uloga psihologa u prepoznavanju djece s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (djece s teškoćama u razvoju) i promišljanju razvojnih zadataka za njihovo napredovanje prema sposobnostima. Radi s djecom s poteškoćama u razvoju i njihovim roditeljima na emocionalno-psihološkome snaženju obitelji za kvalitetniju pomoć u odrastanju djeteta. Surađuje i sudjeluje u programima stalnog usavršavanja odgojitelja, s roditeljima i lokalnom zajednicom te unapređuje cjelokupan rad u dječjem vrtiću. Povezuje se sa zdravstvenim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi, koristi se supervizijskom pomoći i sudjeluje u istraživanjima u dječjem vrtiću te javno prezentira rezultate.

Stručnjaci edukacijsko-rehabilitacijskog profila rade na prepoznavanju, ublažavanju i otklanjanju teškoća djeteta. Utvrđuju specifične potrebe djeteta s teškoćama u razvoju te o njima informiraju odgojitelje, ostale stručne suradnike i roditelje. Stvaraju uvjete za uključivanje djece u redovite programe dječjeg vrtića. U suradnji s odgojiteljima, stručnim timom (i roditeljima) utvrđuju najprimjerenije metode rada za svako pojedino dijete te ih primjenjuju u svome radu. Surađuju sa zdravstvenim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi te drugim čimbenicima u prevenciji razvojnih poremećaja kod djeteta. Prate, proučavaju i provjeravaju u praksi znanstvene i teorijske spoznaje s područja edukacijsko-rehabilitacijskih znanosti. Unapređuju vlastiti rad i cjelokupan proces uključivanja djeteta s teškoćama u zajednicu.

Zdravstvena voditeljica u dječjem vrtiću jest viša medicinska sestra koja radi na osiguravanju i unapređenju zaštite zdravlja djeteta i u timu sa stručnim suradnicima, ravnateljem, odgojiteljima, roditeljima i ostalim čimbenicima sudjeluje u ostvarivanju tih zadataka.

Mjere zdravstvene zaštite djeteta predškolske dobi obuhvaćaju potrebne preduvjete za osiguravanje pravilnog rasta i razvoja predškolske djece u dječjem vrtiću. Za ostvarivanje mjera zdravstvene zaštite potrebno je u vrtiću osigurati: sustavno praćenje rasta i razvoja djeteta i stanja uhranjenosti, poduzimanje preventivnih mjera za smanjenje zaraznih bolesti i prevencije ozljeda, provođenje organizacijskih oblika rada iz tjelesnog i zdravstvenoga

odgojno obrazovnog područja. Za ove djelatnosti potrebno je osigurati 1/4 vremena boravka djeteta u vrtiću. Prehrana djeteta u vrtiću utvrđuje se propisom koji donosi ministar nadležan za zdravstvo uz suglasnost ministra nadležnog za obrazovanje. O primjeni propisa o prehrani, vrsti i sastavu obroka te planiranju prehrane u dječjem vrtiću brine se viša medicinska sestra.

Za vrijeme 10-satnog boravka djeteta u vrtiću potrebno je osigurati 2/3 energetske potrebe, a doručak mora sadržavati mliječni obrok ili odgovarajuću zamjenu. Higijensko-sanitarne uvjete prehrane nadzire sanitarna inspekcija ureda državne uprave u županijama, dok stanje uhranjenosti djece nadzire nadležni dom zdravlja.

Mjerila za financiranje programa dječjih vrtića:

Troškove smještaja djece u dječjim vrtićima snose osnivači ustanove i roditelji djece koja polaze vrtić u skladu sa zakonom. Cijena smještaja djeteta u dječji vrtić obuhvaća sljedeće vrste troškova:

- a) Izdatke za radnike, i to: bruto plaće, naknade i materijalna prava radnika.
- b) Prehranu djece.
- c) Uvjete boravka djece, i to: materijalni izdaci, energija i komunalije, tekuće održavanje objekta i opreme, prijevoz djece.
- d) Nabavu namještaja i opreme.
- e) Nabavu sitnog materijala.

Materijalni i financijski uvjeti rada:

Zgrade dječjeg vrtića grade se i opremaju prema ovome Standardu, normativima za izgradnju i opremanje prostora dječjih vrtića te zakonima, podzakonskim i tehničkim propisima u građenju i drugim područjima važnima za rad i boravak u prostorima dječjeg vrtića. Kapacitet zgrade dječjeg vrtića proizlazi iz broja predškolske djece u sklopu predviđenoga gravitacijskog područja, odnosno planiranog obuhvata djece u dječje vrtiće. Zgrada dječjeg vrtića treba osigurati pedagoško-estetsku poticajnu sredinu za odgoj i naobrazbu predškolske djece od navršениh šest mjeseci života do polaska u školu (jaslička i vrtićka dob te program predškole), te zadovoljiti sve higijensko-tehničke zahtjeve i osnovna ekološka i estetska mjerila.

Prostori dječjeg vrtića prema Državnom pedagoškom standardu jesu:

Prostori za boravak djece: jedinica za djecu jasličke dobi (šest do 36 mjeseci života), koja obuhvaća: garderobu, prostor za njegu djece sa sanitarnim uređajima, sobu dnevnoga boravka, terasu (djelomično natkrivenu).

Jedinica za djecu vrtičke dobi (od navršene tri do sedam godina života), koja obuhvaća: garderobu, prostor sanitarnih uređaja, sobu dnevnoga boravka, terasu (djelomično natkrivenu).

Višenamjenski prostori jesu: dvorana, spremište za rekvizite, spremište za didaktička sredstva.

Prostori za odgojno-obrazovne, zdravstvene i ostale radnike jesu: soba za odgojitelje, sobe za pedagoga, psihologa, stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskog profila, soba za ravnatelja, soba za tajnika, soba za računovodstvo, garderobe odgojitelja, spremište, arhiva.

Gospodarski prostori jesu: kuhinjski pogon, a koji obuhvaća: kuhinju, spremište, garderobu sa sanitarijama za osoblje u kuhinji.

Servis za obradu rublja, koji obuhvaća: praonicu i glačalicu, sabirnicu prljavog rublja, spremište čistog rublja.

Energetsko-tehnički blok koji obuhvaća: kotlovnicu za centralno grijanje, radionicu za domara, garderobu sa sanitarijama za tehničko osoblje, opće gospodarsko spremište, garderobe sa sanitarijama za spremačice, prostor za odlaganje smeća.

Ostali prostori jesu: ulazni prostor koji obuhvaća: trijem, ulazni prostor.

Komunikacije koje obuhvaćaju: hodnike, stubišta.

Sanitarije koje obuhvaćaju: sanitarije za odgojno-obrazovne, zdravstvene i ostale radnike, sanitarije za roditelje i posjetitelje.

Vanjski prostori jesu: opći prostori koji obuhvaćaju: prilazne putove (pješačke i kolne), parkiralište.

Higijensko-tehnički zahtjevi za prostore u dječjem vrtiću:

Higijensko-tehnički zahtjevi odnose se na: osvijetljenost, sunčevu svjetlost, prozračivanje, toplinsku zaštitu, zaštitu od buke i akustiku, grijanje i hlađenje, opskrbu vodom, odvodnju otpadnih voda, električne instalacije, zaštitu od požara i zaštitu od provale.

Mjerila za didaktička sredstva i druga pomagala potrebna za provedbu redovitih i posebnih programa:

Didaktička sredstva i pomagala zadovoljavaju sve zadaće koje se ostvaruju u dječjem vrtiću. Glavna mjerila za nabavu didaktičkog materijala jesu: razvojna primjerenost, trajnost, lakoća uporabe, privlačnost i slično.

Dječji vrtić provodi i rad sa djecom sa teškoćama u razvoju. Odgojno-obrazovni rad sa djecom sa poteškoćama u razvoju provodi se uz djelomičnu (dva ili četiri sata dnevno) ili potpunu integraciju djeteta u vrtićku skupinu. Dijete s teškoćama u razvoju određuje se kao dijete s utvrđenim stupnjem i vrstom teškoća po propisima iz socijalne skrbi što podrazumijeva učenika s oštećenjem vida ili sluha, ili s poremećajem govorno-glasovno-jezične komunikacije i specifične teškoće u učenju, ili motoričkim smetnjama, ili sa sniženim intelektualnim sposobnostima, s poremećajem u ponašanju, ili autizmom, ili postojanjem više vrsta i stupnjeva teškoća u psihofizičkom razvoju.

Odgojitelji i stručni suradnici koji imaju odgovarajuću stručnu spremu propisanu zakonom i zadovoljavaju mjerila ocjenjivanja utvrđena ovim pravilnikom, mogu napredovati u struci i stjecati položajna zvanja:

1. odgojitelj mentor
2. odgojitelj savjetnik
3. stručni suradnik mentor
4. stručni suradnik savjetnik

2. 2. Uvjeti i teorijska polazišta nastajanja kurikuluma

Život i rad u društvu brzih promjena i oštre konkurencije zahtijevaju nova znanja i vještine pojedinca koje stavljaju naglasak na inovativnost, stvaralaštvo, rješavanje problema, razvoj kritičkoga mišljenja, poduzetnosti, informatičke pismenosti, socijalnih i drugih kompetencija. Njih nije moguće ostvariti u tradicionalnomu odgojno-obrazovnomu sustavu koji djeluje kao sredstvo prenošenja znanja. Pomak u teorijskim osnovama kurikuluma s prijenosa znanja na razvoj kompetencija znači temeljan zaokret u pristupu i načinu programiranja odgoja i obrazovanja.

Opći cilj kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje je cjelovit razvoj djeteta. Postizanje cilja temelji se na shvaćanju djeteta kao cjelovitog bića te prihvaćanju integrirane prirode njegova učenja u organizaciji odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću.

Kurikulum ima značenje tijekom odrastanja, odgoja i obrazovanja djeteta i učenika, tijekom učenja i poučavanja, dugoročnog, sustavno osmišljenog, postojana, smisleno povezanog i skladnog uređenja odgojno-obrazovnog procesa. Kurikulum je kao takav širi i dublji od nastavnog plana i programa.

Različiti segmenti odgojno-obrazovnog procesa (zaštita, njega, odgoj, obrazovanje) trebaju biti integrirani u cjelinu, tj. utkani u sve segmente zajedničkog življenja djeteta s drugom djecom i odraslima u vrtiću.

Kompetencije djece su razvojne a ne statične pa se potiče njihov razvoj i prati kontinuirano, a ne jednokratno ili povremeno (jednokratnim, periodičkim mjerenjem). Uspješnost djeteta u obavljanju određenih aktivnosti određuje splet više različitih kompetencija, čiji se pojavni oblici suptilno miješaju s pojavnim oblicima mnogih drugih kompetencija. Kompetencije djece se, stoga procjenjuju cjelovito, a ne izdvojeno iz konteksta cjeline ostalih. Djeca jednake kronološke dobi mogu se u velikoj mjeri razlikovati po svojim razvojnim mogućnostima i kompetencijama. Zato se kompetencije potiču i promatraju u kontekstu razvojnih mogućnosti svakog djeteta posebno, a ne njegove kronološke dobi. Posebna pažnja posvećuje se kompetencijama koje u ranoj dobi predstavljaju okosnicu razvoja svih ostalih, a osobito razvoju samopoštovanja, samopouzdanja i pozitivne slike djeteta o sebi.

2. 2. 1. Ključne kompetencije razvoja djeteta u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

1. Komunikacija na materinskomu jeziku – odnosi se na osposobljenost za pravilno i stvaralačko usmeno i pisano izražavanje i tumačenje misli, osjećaja, stavova i činjenica te na jezično međudjelovanje u nizu različitih društvenih i kulturnih situacija: obrazovanje, rad, slobodno vrijeme i svakodnevni život. Ova kompetencija uključuje također razvoj svijesti o utjecaju jezika na druge i potrebi upotrebe jezika na pozitivan i društveno odgovoran način.

2. Komunikacija na stranim jezicima – odnosi se na osposobljenost za razumijevanje, usmeno i pisano izražavanje i tumačenje misli, osjećaja, stavova i činjenica na stranomu jeziku u nizu različitih kulturnih i društvenih situacija. Značajna je sastavnica ove kompetencije razvijanje vještina međukulturnoga razumijevanja.

3. Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji –

matematička se kompetencija odnosi na osposobljenost učenika za razvijanje i primjenu matematičkoga mišljenja u rješavanju problema u nizu različitih svakodnevnih situacija; prirodoslovna se kompetencija odnosi na osposobljenost za uporabu znanja i metodologije kojima se objašnjava svijet prirode radi postavljanja pitanja i zaključivanja na temelju činjenica;

tehnoška kompetencija shvaćena je kao osposobljenost za primjenu prirodoslovnoga znanja i metodologije kao odgovor na ljudske potrebe i želje. Osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji, također, uključuju razumijevanje promjena uzrokovanih ljudskom djelatnošću te odgovornost pojedinca kao građanina.

4. Digitalna kompetencija – odnosi se na osposobljenost za sigurnu i kritičku upotrebu informacijsko-komunikacijske tehnologije za rad u osobnom i društvenom životu te u komunikaciji. Njezini su ključni elementi osnovne informacijsko-komunikacijske vještine i sposobnosti: upotreba računala za pronalaženje, procjenu, pohranjivanje, stvaranje, prikazivanje i razmjenu informacija te razvijanje suradničkih mreža putem interneta.

5. Učiti kako učiti – obuhvaća osposobljenost za proces učenja i ustrajnost u učenju, organiziranje vlastitoga učenja, uključujući učinkovito upravljanje vremenom i informacijama kako u samostalnom učenju, tako i pri učenju u skupini.

6. Socijalna i građanska kompetencija – obuhvaća osposobljenost za odgovorno ponašanje, pozitivan i tolerantan odnos prema drugima, međuljudsku i međukulturnu suradnju, uzajamno pomaganje i prihvaćanje različitosti; samopouzdanje, poštovanje drugih i samopoštovanje; osposobljenost za učinkovito sudjelovanje u razvoju demokratskih odnosa u školi, zajednici i društvu, te djelovanje na načelima pravednosti i mirotvorstva.

7. Inicijativnost i poduzetnost – odnosi se na sposobnost pojedinca da ideje pretvori u djelo, a uključuje stvaralaštvo, inovativnost i spremnost na preuzimanje rizika te sposobnost planiranja i vođenja projekata radi ostvarivanja ciljeva. Temelj je za vođenje svakodnevnoga, profesionalnoga i društvenoga života pojedinca. Također, čini osnovu za stjecanje specifičnih znanja, vještina i sposobnosti potrebnih za pokretanje društvenih i tržišnih djelatnosti.

8. Kulturna svijest i izražavanje – odnosi se na svijest o važnosti stvaralačkoga izražavanja ideja, iskustva i emocija u nizu umjetnosti i medija, uključujući glazbu, ples, kazališnu, književnu i vizualnu umjetnost. Također, uključuje poznavanje i svijest o lokalnoj,

nacionalnoj i europskoj kulturnoj baštini i njihovu mjestu u svijetu. Pritom je od ključne važnosti osposobljavanje učenika za razumijevanje kulturne i jezične raznolikosti Europe i svijeta te za njihovu zaštitu kao i razvijanje svijesti učenika o važnosti estetskih čimbenika u svakodnevnomu životu.

2. 2. 2. Temeljne vrijednosti kurikuluma

Vrijednosti utkane u kurikulum su dostojanstvo ljudske osobe, sloboda, pravednost, društvena jednakost, solidarnost, dijalog i tolerancija, rad, poštenje, mir, zdravlje, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, ljubav prema čovjeku te ostale demokratske vrijednosti.

Znanje je temeljna proizvodna i razvojna snaga u društvu. Znanje, obrazovanje i cjeloživotno učenje su temeljni pokretači razvoja društva i svakoga pojedinca. Vrijednost znanja omogućuju djetetu bolje razumijevanje i kritičko promišljanje samoga sebe i svega što ga okružuje, snalaženje u novim situacijama te uspjeh u životu i radu.

Solidarnost pretpostavlja sustavno poticanje djeteta da bude osjetljive za druge, za obitelj, za slabe, siromašne i obespravljene, za međugeneracijsku skrb, za svoju okolinu i za cjelokupno životno okružje.

Odgoj i obrazovanje pridonose izgradnji osobnoga, kulturnoga i nacionalnoga **identiteta** pojedinca. Danas, u doba globalizacije – u kojemu je na djelu snažno miješanje različitih kultura, svjetonazora i religija – čovjek treba postati građaninom svijeta, a pritom sačuvati svoj nacionalni identitet, svoju kulturu, društvenu, moralnu i duhovnu baštinu. Odgoj i obrazovanje trebaju buditi, poticati i razvijati osobni identitet. Odlika osobnoga identiteta pretpostavlja poštivanje različitosti.

Odgoj i obrazovanje potiče aktivno sudjelovanje djeteta u društvenomu životu i promiče djetetovu **odgovornost** prema općemu društvenomu dobru, prirodi i radu te prema sebi samome i drugima. Odgovorno djelovanje i odgovorno ponašanje pretpostavlja smislen i savjestan odnos između osobne slobode i osobne odgovornosti.

2. 2. 3. Načela ostvarivanja kurikuluma

1. Visoka kvaliteta odgoja i obrazovanje za sve – osiguravanje materijalnih, tehničkih, informacijsko-tehnoloških, higijenskih i drugih uvjeta za ostvarenje najviših obrazovnih standarda, kao i visokih stručnih standarda nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti.

2. Jednakost obrazovnih mogućnosti za sve – svako dijete ima pravo na svoj

najviši obrazovni razvoj; jednakost obrazovnih mogućnosti temelji se na društvenoj pravednosti; obrazovanje ne može biti povlastica manjine niti se može umanjiti prema razlikama – etničkim, spolnim, rodnim ili drugim društveno uvjetovima.

3. Uključenost sve djece u odgojno-obrazovni sustav – uvažavanje odgojno-obrazovnih potreba svakoga djeteta.

4. Poštivanje ljudskih prava i prava djece – istinsko poštivanje svakoga djeteta i svakoga čovjeka; ljudsko dostojanstvo.

5. Kompetentnost i profesionalna etika – odgojno-obrazovna djelatnost podrazumijeva visoku stručnost svih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti i njihovu visoku odgovornost.

6. Demokratičnost – pluralizam, donošenje odluka na demokratski način; uključenost svih bitnih čimbenika u stvaranju odgojno-obrazovne politike i njezino provođenje.

7. Pedagoški pluralizam – stupanj slobode i neovisnosti u stvaranju različitosti u pedagoškomu radu.

8. Interkulturalizam – razumijevanje i prihvaćanje kulturalnih razlika kako bi se smanjili neravnopravnost i predrasude prema pripadnicima drugih kultura.

Kurikulum koji promiče odgoj i obrazovanje a usmjeren je na dijete u sebi sadrži:

- prilagođivanje odgojno-obrazovnih oblika, metoda i sredstava rada pojedinačnim potrebama i sposobnostima djeteta, kako bi se osigurao odgojno-obrazovni uspjeh svakoga pojedinca;
- odabir i primjenu odgojno-obrazovnih oblika, metoda i sredstava koji će poticajno djelovati na razvoj svih područja djetetove osobnosti;
- prihvaćanje različitih stilova učenja djeteta i razvojnih razlika između dječaka i djevojčica;
- uporabu različitih relevantnih izvora znanja koji potiču sudjelovanje, promatranje, samostalno istraživanje, eksperimentiranje, otkrivanje, zaključivanje, znatiželju te učenje kako učiti;
- stvaranje ugodna odgojno-obrazovnoga ozračja koje će poticati zanimanje i motivaciju djeteta za učenje te mu pružiti osjećaj sigurnosti i međusobnoga poštivanja;
- prepoznavanje i praćenje darovite djece i odnosno djece s teškoćama u razvoju;
- pružanje pomoći djeci s teškoćama i senzibiliziranje ostale djece za njihove potrebe, pružanje pomoći i suradnju.

2. 2. 4. Preduvjeti za kvalitetno odgojno-obrazovno djelovanje

Kvalitetno odgojno-obrazovno djelovanje predškolske ustanove podrazumijeva redovitu i trajnu suradnju s roditeljima i skrbnicima u smislu jasno podijeljene odgovornosti glede ostvarivanja ciljeva odgoja i obrazovanja.

Težište odgojno-obrazovne djelatnosti tijekom predškolskoga odgoja i obrazovanja usmjereno je na poticanje cjelovita i zdrava rasta i razvoja djeteta te razvoja svih područja djetetove osobnosti: tjelesnoga, emocionalnoga, socijalnoga, intelektualnoga, moralnoga i duhovnoga, primjereno djetetovim razvojnim mogućnostima.

Preduvjet za valjano djelovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja usmjereno je na razumijevanje i prihvaćanje roditelja i skrbnika kao ravnopravnih sudionika u institucijskome odgojno-obrazovnomu radu.

Temeljna uloga predškolskoga odgoja i obrazovanja odnosi se na stvaranje uvjeta za potpun i skladan razvoj djetetove osobnosti, doprinos kvaliteti njegova odrastanja i, posredno, kvaliteti njegova obiteljskoga života. Svrha je predškolskoga odgoja i obrazovanja osigurati takve uvjete koji jamče razvoj svih sposobnosti svakoga djeteta te osiguravaju jednake mogućnosti svoj djeci. U ustanovama predškolskoga odgoja i obrazovanja stvaraju se materijalni i kadrovski uvjeti te društveno okruženje za kvalitetan život djeteta. Nizom aktivnosti i poticaja stvaraju se osnove za razvijanje svih djetetovih sposobnosti kako za učenje, tako i za njegovu samostalnost u učenju.

Djetetova sadašnja i buduća dobrobit svrha je djelovanja svih izravnih i neizravnih sudionika odgoja i obrazovanja. Odgojno-obrazovno djelovanje različitih sudionika odgoja, osobito roditelja i odgojitelja, zahtijeva njihovo međusobno razumijevanje i suradnju čime se ostvaruju jedinstveno shvaćeni i prihvaćeni bitni ciljevi odgoja i obrazovanja prema potrebama i razvojnim mogućnostima djeteta.

2. 3. Struktura predškolskog kurikulumu

Temeljna struktura predškolskoga kurikulumu podijeljena je na tri velika područja u kojima dijete stječe kompetencije:

- ja (slika o sebi);
- ja i drugi (obitelj, druga djeca, uža društvena zajednica, vrtić i lokalna zajednica);
- svijet oko mene (prirodno i šire društveno okruženje, kulturna baština, održivi razvoj).

U svakom području određuju se sadržaji koji povezuju pedagoške i psihološke dimenzije odgojno-obrazovnoga procesa. Prema uvjetima, sadržajima i aktivnostima neposrednoga odgojno-obrazovnoga rada ostvaruju se ciljevi kojima se potiče cjelokupan tjelesni, intelektualni, psihofizički, emocionalni, moralni i duhovni razvoj djeteta.

2. 3. 1. Područja kompetencijskih dimenzija

- **Temeljna znanja:** usvajanje i praktična uporaba pojmova i predodžaba kojima dijete razumije i objašnjava sebe, svoje ponašanje i izbore, odnose s drugim osobama u svom okruženju te sa svijetom u kojem živi i koji ga okružuje. Očekuje se da dijete usvoji informacije, tj. izgradi znanja koja mu omogućavaju nesmetanu komunikaciju s vršnjacima i odraslima, te međudjelovanje sa sadržajima učenja, osiguraju mu kvalitetnu prilagodbu trenutačnomu okruženju te ga kvalitetno osposobe za izazove koji ga očekuju kao što je, primjerice, polazak u školu.

- **Vještine i sposobnosti:** stjecanje i razvoj vještina učenja, povezivanja sadržaja, logičkoga mišljenja, argumentiranja, zaključivanja i rješavanja problema; sposobnost propitivanja vlastitih ideja i zamisli djeteta te argumentirano iznošenje vlastitih načina razmišljanja; sposobnost identifikacije različitih izvora učenja i njihove raznovrsne primjene; preuzimanje inicijative, samostalna organizacija vlastitih aktivnosti; sposobnost razumijevanja vlastitih potreba (tjelesnih, emocionalnih, spoznajnih, socijalnih, komunikacijskih i sl.) i potreba drugih te njihova zadovoljavanja na društveno prihvatljiv način; sposobnost uspostavljanja, razvijanja i održavanja kvalitetnih odnosa s drugom djecom i odraslima (sudjelovanje, pregovaranje, rješavanje sukoba); razumijevanje i poštivanje različitosti među ljudima; sposobnost zajedničkoga djelovanja djeteta s drugima (drugom djecom i odraslima); sposobnost odgovornoga ponašanja prema sebi, drugima i okružju (prirodnom i materijalnom); etičnost, solidarnost, povjerenje i tolerancija u komunikaciji s drugima; sposobnost poticanja na djelovanje, organiziranja i vođenja aktivnosti; samostalnost u obavljanju aktivnosti (samostalnost djetetova djelovanja, mišljenja i odlučivanja); mogućnost prilagodbe novim, promjenjivim okolnostima (okretnost i prilagodljivost); stvaranje i zastupanje novih ideja (kreativnost); sposobnost promišljanja o vlastitom radu i postignuću; inicijativnost, inovativnost i poduzetničke sposobnosti.

- **Vrijednosti i stavovi:** prihvaćanje, njegovanje i razvijanje vrijednosti obitelji, zajednice i društva.

Sve skupine zahtijevaju prilagodbe odgojno-obrazovnog procesa, odnosno odgojno-obrazovnu potporu različite vrste i razine. U planiranju kurikuluma veliku ulogu ima trajno i kvalitetno profesionalno usavršavanje kadrova te suradnja među svim nositeljima odgojno-obrazovnog procesa u radu s djecom: od nositelja odgojno obrazovne politike do osoblja u odgojno-obrazovnoj ustanovi, vanjskih stručnjaka i suradnika, obitelji, lokalne zajednice i udruga.

2. 4. Vrjednovanje i samovrjednovanje djetetovih postignuća i rada Dječjeg vrtića

Vrjednovanje se temelji na cjelovitom pristupu praćenja i poticanja individualnoga razvoja svakog djeteta, a istinska odgojno-obrazovna ustanova osigurava sustavno poticanje djeteta i unaprjeđivanje njegova razvoja u skladu s djetetovim sposobnostima i sklonostima, te sustavno prati njegovo napredovanje. Pritom se pozitivna usmjeruje na djetetovu osobnost i postignuća. To znači da se nastoji uočiti i poticati ono u čemu dijete ili ima mogućnost uspjeti, a izbjegavaju se one aktivnosti za koje je jasno da dijete u njima ne može postići kakav zadovoljavajući uspjeh.

Vrjednovanje djetetovih aktivnosti i uspjeha treba služiti osposobljavanju za samovrjednovanje radi razvijanja svijesti o vlastitim znanjima i stečenim kompetencijama te o važnosti stalnoga učenja. Vrjednovanje djetetovih aktivnosti i rezultata treba pridonijeti stjecanju pozitivne slike o sebi te poticati dijete na samostalno planiranje svoga rada i samostalno donošenje odluka.

Samovrjednovanje je proces trajnoga praćenja, analiziranja i procjenjivanja svoga rada, rada odgojno-obrazovne ustanove i svih čimbenika koji ju takvom čine. Ono pomaže djetetu u stjecanju potrebnih znanja i kompetencija, te otvara mogućnost za promjene i za razvijanje cjelokupnog odgojno-obrazovnog procesa.

2. 5. Vrtić kao organizam; kao praksa zajedništva

Vrtić je kompleksan živi sustav, tj. živi organizam koji je toliko zdrav koliko zdravo i usklađeno funkcioniraju njegovi organi (podsustavi). U kompleksnome sustavu kao što je vrtić, nijedan dio ne može se opisati ni razumjeti bez povezanosti sa svim ostalim dijelovima koji čine cjelinu. Vrtić predstavlja tkanje višestruko isprepletenih težnji i akcija svih koji u njemu svakog dana djeluju i sudjeluju; njihovih interakcija s prostorom i drugim osobama, njihove komunikacije i odnosa, načina organizacije vremena i aktivnosti i slično.

Kvalitetnu odgojno-obrazovnu praksu i kurikulum vrtića izgrađuju djelatnici vrtića u skladu sa svojim profesionalnim znanjem i razumijevanjem vlastite odgojno-obrazovne prakse te osobne motiviranosti za proces njezina unapređivanja. Razvoj odgojno-obrazovne prakse i kurikulum vrtića događa se paralelno s razvojem novih vrijednosti, razumijevanja i znanja odgajatelja i drugih djelatnika vrtića, za što im je potrebno osigurati kontinuirani profesionalni razvoj.

Razvoj odgojno-obrazovne prakse i kurikulum vrtića treba shvatiti kao kontinuirani proces. Vrtić se transformira u organizaciju koja neprestano samu sebe organizira i osmišljava pa unapređenje odgojno-obrazovne prakse i razvoj kurikulum u njemu postaje proces stalne evolucije.

U takvom osebnom, uvijek nastajućem, organizmu vrijedi:

- Dijete je osobnost već od rođenja i treba ga ozbiljno shvaćati i poštovati.
- Dijete nije objekt u odgojnom procesu, već je socijalni subjekt koji sudjeluje, stvara i određuje svoj vlastiti život i razvoj.
- Djetinjstvo nije samo pripremna faza za budući život, već je životno razdoblje koje ima svoje vrijednosti i svoju kulturu.
- Djetinjstvo je proces socijalne konstrukcije, koji djeca i odrasli zajednički izgrađuju.
- Djetinjstvo je proces koji se kontekstualizira uvijek u relaciji s određenim prostorom, vremenom i kulturom (sociokonstruktivizam) te varira s obzirom na različitost uvjeta i kulture u kojima se događa. Ne postoji univerzalno dijete, ne postoji ni univerzalno djetinjstvo.

Vrtić osigurava uvjete za ostvarivanje visoke razine fleksibilnosti odgojno-obrazovnoga procesa koja omogućuje prilagodljivost konkretnim mogućnostima, potrebama i interesima djece i odraslih u ustanovi, kao i uvjetima i kulturi sredine u kojoj ustanova djeluje. Fleksibilno strukturiran odgojno-obrazovni proces omogućuje izražavanje prijedloga, inicijativa i sugestija djece i odraslih, a pretpostavka je tvorbe otvorenoga, razvojnoga, humanistički i sukonstruktivistički orijentiranoga kurikulum.

Temeljna pretpostavka za uspješno ostvarivanje načela fleksibilnosti u vrtiću je fleksibilnost svih čimbenika odgojno-obrazovnoga procesa, a posebice onih profesionalno angažiranih i odgovornih za visoku razinu kvalitete ustanove u cjelini. Prihvatanjem i primjenom ovog načela omogućuje se razvoj vrtića u smjeru **zajednice koja uči**. U takvoj zajednici prihvaćaju

se i stvaraju uvjeti za uspješno zadovoljavanje potreba pojedinaca, poštovanje njihovih prava i razvoj njihovih potencijala osobnim tempom.

U vrtiću se ne postavljaju striktne sheme (vremenske, prostorne, organizacijske i sl.), jer one ograničavaju prihvaćanje individualno različitih ritmova djece tj. usporavaju i/ili onemogućavaju puninu razvoja njihovih potencijala.

Načelo fleksibilnosti također polazi od uvjerenja da je učenje aktivni, subjektivni proces konstruiranja znanja pojedinca, koje se izvana može samo pokrenuti, ali se njime ne može izravno upravljati te da se ono u različitim subjektima učenja (djece i odraslih) ne događa ni jednakim redoslijedom ni jednakom brzinom. Primjena načela fleksibilnosti omogućuje cjelovito učenje djece i odraslih, i to aktivnim propitivanjem prethodno izgrađenih koncepata i kontinuiranim izgrađivanjem novih.

2. 5. 1. Partnerski odnos obitelji i vrtića

Obitelj i vrtić su dva temeljna sustava u kojem se dijete rane i predškolske dobi razvija i raste, zadovoljava svoje osnovne potrebe, stječe prve spoznaje o sebi i svijetu oko sebe, uči o komunikaciji i odnosima, suživotu, zajedništvu, toleranciji, razvija svoje potencijale i stječe spoznaje i vještine prijeko potrebne za čitav život. To je moguće jedino u onim zajednicama (obitelji i vrtiću) koje osiguravaju optimalne uvjete cjelovitog razvoja djeteta. Kako su roditelji tj. skrbnici djeteta (i ostali članovi uže obitelji) i odgajatelji osobe koje se najintenzivnije skrbe o djetetu i njegovoj dobrobiti, nužno je osigurati izravnu, kvalitetnu i ohrabrujuću komunikaciju među njima kako bi informacije o djetetu mogle nesmetano i dvosmjerno cirkulirati. Roditelje tj. skrbnike vrtić prihvaća i poštuje kao ravnopravne članove vrtića – partnere, koji ustanovu obogaćuju svojim individualnim posebnostima te svojom vlastitom kulturom i tako pridonose kvaliteti ustanove u cjelini.

Otvorena, podržavajuća i ravnopravna komunikacija roditelja tj. skrbnika djeteta, odgajatelja i ostalog osoblja u ustanovi ima zajednički cilj: primjereno odgovoriti na individualne i razvojne potrebe djeteta i osigurati potporu njegovu cjelovitom razvoju. Djelatnici vrtića kontinuirano komuniciraju s obiteljima kako bi što više saznali o podrijetlu djece i stekli uvid u njihove jake strane, interese i potrebe i u skladu s time prilagodili okruženje ustanove obiteljskoj kulturi djeteta.

Preduvjet kvalitetne interakcije ovih dvaju čimbenika odgojno-obrazovnoga procesa, ali i ostalih stručnih djelatnika vrtića (pedagog, psiholog, stručnjak edukacijsko-rehabilitacijskog

profila i sl.), je obostrana spremnost na djelatno sudjelovanje. U kvalitetnome partnerskom odnosu na relaciji vrtić – djetetov dom roditelje tj. skrbnike djeteta stalno se informira (uz pomoć brošura, letaka, internetske komunikacije, razmjene bilješki tj. dokumentacije o djetetu, radionica, diskusijskih grupa i sl.), te ih se podržava i osnažuje u roditeljskoj ulozi.

U vrtiću djelatnici su senzibilizirani za prepoznavanje specifičnih potreba roditelja tj. skrbnika djece te im omogućuju dobivanje odgovora na pitanja koja trenutno opterećuju njihovo roditeljsko funkcioniranje. U kvalitetno organiziranome vrtiću, roditelji, skrbnici djece i članovi obitelji uključuju se u zajedničko donošenje odluka vezanih uz razvoj, učenje i socijalni život djece u grupi.

Kvalitetan partnerski odnos odgajatelja i roditelja tj. skrbnika djece ostvaruje se u uvjetima u kojima je roditeljima tj. skrbnicima djece omogućeno provođenje vremena sa svojom djecom u odgojnim skupinama, praćenje i djelatno sudjelovanje u neposrednome odgojno-obrazovnom procesu te upoznavanje vlastite djece u drukčijem kontekstu od obiteljskoga.

Vrtić odgovara na sljedeće potrebe roditelja:

- u ponudi primjerenih programa za njegovo dijete;
- u fleksibilnoj organizaciji prihvata djeteta;
- u prilagođavanju dnevnog ritma (prehrana, dnevni odmor);
- u zagovaranju prava i potreba djeteta ili u pronalaženju potrebnih informacija i resursa te službi koje mogu pospješiti razvoj djeteta.

2. 5. 2. Stjecanje znanja i razvoj djeteta u vrtiću – zajednici koja uči

U vrtiću dijete stječe znanje aktivno, oslanjajući se na svoj urođeni istraživački i otkrivački potencijal. Ono se razvija u poticajnome socijalnom i fizičkom okruženju vrtića, u interakciji s materijalima i drugom djecom te uz neizravnu potporu odgajatelja. U ranoj i predškolskoj dobi djetetu je potrebno osigurati radost otkrivanja i učenja koje se najviše oslanja na igru i druge djetetu zanimljive aktivnosti. Vrtić djetetu treba omogućiti da samo sebe percipira kao kompetentnog i uspješnog učenika te razvija različite strategije učenja.

Naslijeđe humanizma podrazumijeva prihvaćanje i poštovanje živog bića i njegova dostojanstva te ostvarivanje pravednosti kao životnog načela. Zato je u vrtiću potrebno napustiti unificirane, jedinstvene standarde za svu djecu u korist poštovanja i prihvaćanja

različitosti djece. Vrtić treba omogućiti afirmaciju ideje ostvarivanja prava djece na jednake šanse, tj. ostvarivanje jednakih prava za sve.

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje bude i potiču razvoj osobnog identiteta djeteta te ga osnažuju da bude dosljedno samo sebi, razvija samopoštovanje, stvara pozitivnu sliku o sebi te izgrađuje osjećaj sigurnosti u susretu s novim ljudima i iskustvima u užem i širem socijalnom okruženju. Svako dijete ima pravo na odgoj i obrazovanje koje prihvaća i podržava različitost identiteta svakog djeteta i njegove obitelji. To podrazumijeva odstupanje od stereotipa i predrasuda bilo koje vrste te prihvaćanje individualnih posebnosti svakog djeteta i osiguranje individualnoga pristupa svakom djetetu.

Vrtić djetetu treba omogućiti slobodu izbora aktivnosti, sadržaja, partnera za aktivnosti, prostora i načina oblikovanja aktivnosti te ga poticati da za svoje izbore uči preuzimati odgovornost.

Dijete se potiče na donošenje odluka i vršenje izbora, ostvarenje vlastitih prava te iznošenje i zastupanje vlastitog mišljenja. Razvoj osobne autonomije i emancipacije djeteta događa se u primjerenome fizičkom i socijalnom kontekstu vrtića, usmjerenom na stvaranje i održavanje prihvaćanja i recipročnih odnosa.

Kreativnost kao odgojna vrijednost je osnova razvoja djeteta u inicijativnu i inovativnu osobu koja je u stanju prepoznati, inicirati i oblikovati različite kreativne aktivnosti i pronalaziti originalne pristupe rješavanju različitih problema

Vrtić je mjesto cjelovitog razvoja, odgoja i učenja djeteta ako se u njemu:

- kontinuirano stvara primjereno odgojno-obrazovno okruženje u kojem dijete ima priliku ostvarivati raznovrsne interakcije s materijalima, drugom djecom i odraslima
- odgojno-obrazovni proces oblikuje tako da svaka aktivnost istodobno podupire različite aspekte cjelovitoga razvoja djeteta te ujedinjuje različita područja njegova učenja
- istodobno održavaju različite aktivnosti djece
- potiču samoinicirane i samoorganizirane aktivnosti djece
- osiguravaju prilike djeci da vlastite aktivnosti razvijaju u smjeru koji je za njih svrhovit
- osnažuje prirodna znanja djece i poštuju njihovi interesi i potrebe
- djecu potiče na samoprocjenu i preuzimanje odgovornosti za svoje izbore i ponašanje

Vrtić je mjesto istraživanja, otkrivanja i aktivnog učenja ako se u njemu:

- stvaraju organizacijski uvjeti (okruženje) koji djeci omogućuju istraživanje različitih fenomena te stjecanje raznovrsnih iskustava, znanja i razumijevanja
- djeci omogućuje slobodan izbor aktivnosti i partnera u procesu učenja
- djecu potiče na istraživanje, otkrivanje i rješavanje problema
- djecu potiče na višestruko propitivanje, interpretiranje i reinterpretniranje postojećih iskustava i pretpostavki
- djecu potiče na planiranje, organiziranje i reflektiranje o vlastitim aktivnostima i procesu učenja
- osnažuje samoorganizacijski potencijal aktivnosti djece
- osiguravaju neizravni oblici potpore učenju djeteta koji potiču njegovo samostalno otkrivanje, razmišljanje, rješavanje problema
- potiče autonomija i emancipacija djece u procesu učenja i prihvaća njegova vlastita dinamika i samoregulacijske snage.

2. 5. 3. Indikatori kvalitete vrtića i odnosa u vrtiću (zajednici koja uči)

Indikatori kvalitetnih odnosa, suradnje i tolerancije:

- osigurana prava djeci na jednakost šansi i uživanje jednakih prava za sve;
- inkluzivno okruženje tj. poštuje se i prihvaća svaki oblik različitosti djece i njihovih obitelji;
- prepoznaje se i prihvaća subjektivitet svakog djeteta;
- razvijaju se recipročni, odgovorni odnosi djece s drugom djecom i odraslima u ozračju povjerenja;
- dijete se potiče na učenje komunikacijskih tehnika i socijalno prihvatljivog ponašanja;
- dijete se potiče na samoprocjenu, tj. uspostavljanje uzročno-posljedične veze između vlastitih izbora i ponašanja i ponašanja ostalih sudionika odgojnoga procesa;
- ostvaruje se fleksibilan pristup u oblikovanju odgojno-obrazovnoga procesa i napušta svaki oblik uniformiranja aktivnosti djece;
- uspostavlja se partnerstvo s roditeljima tj. skrbnicima djece i širom socijalnom zajednicom.

Indikatori stvaranja i izražavanja u različitim izražajnim formama:

- osnažuju se različiti simbolički izričaji djeteta, koji uključuju likovne, grafičke, kinestetičke, verbalne, gestikulacijske i druge ekspresivne modalitete;
- dijete se potiče na korištenje različitih izražajnih medija;
- dijete se potiče na stvaralačko izražavanje vlastitih ideja, iskustava i emocija u nizu „umjetničkih“ područja;
- potiču se aktivnosti djeteta koje se oslanjaju na kreativno stvaranje, a ne na uvježbavanje i ponavljanje;
- napuštaju se klišeji i sheme u svakome segmentu odgojno-obrazovnoga procesa;
- dijete se potiče na čuđenje, fascinaciju i uočavanje detalja;
- potiče se inicijativa djeteta u području stvaralaštva;
- dijete se potiče na promišljanje o novim perspektivama i mogućnostima izražavanja;
- pažnja se posvećuje samom procesu stvaranja i izražavanja djeteta, a ne (samo) rezultatu tog procesa.

Indikatori aktivnog sudjelovanja i suodlučivanja djeteta:

- dijete se uvažava i omogućuje mu se ostvarenje prava zajamčenih Konvencijom o pravima djeteta;
- uspostavlja se i održava kvalitetni odnos sa svakim djetetom;
- dijete se potiče na sudjelovanje u donošenju odluka koje se odnose na njihov odgoj i učenje;
- dijete se osposobljava za dijalog s ostalim sudionicima procesa;
- osigurava se sloboda i potiče razvoj odgovornosti svakog djeteta;
- dijete se osposobljava za samoprocjenu i samodisciplinu;
- dijete se potiče na aktivno sudjelovanje u raspravama tj. slobodno iznošenje svojih stajališta;
- osnažuje se inicijativa djeteta, koju se cijeni i uzima u obzir kao osnovu promišljanja različitih segmenata odgojno-obrazovnoga procesa;
- dijete se potiče na osmišljavanje, iniciranje i organiziranje vlastitih aktivnosti i (su)upravljanje razvojem tih aktivnosti.

2. 5. 4. Kvalitetno prostorno-materijalno okruženje u vrtiću (zajednici koja uči)

Kvalitetno prostorno-materijalno okruženje vrtića je esencijalni izvor učenja djeteta s obzirom na to da ono uči aktivno (istražujući, čineći) te surađujući s drugom djecom i odraslima.

U stvaranju prostorno-materijalnog okruženja za učenje naglasak je na prihvaćanju prirode učenja djeteta koja je integrirana tj. holistička pa se različite odgojno-obrazovne aktivnosti ne dijele po područjima koja pripadaju određenim metodikama ili predmetnim područjima.

Organiziranje prostorno-materijalnog okruženja vrtića uključuje osiguranje bogatstva i promišljenosti izbora materijala koji dijete potiču na otkrivanje i rješavanje problema te koji mu omogućuju postavljanje hipoteza, istraživanje, eksperimentiranje i konstruiranje znanja i razumijevanja.

Raznovrsnost, raznolikost i stalna dostupnost materijala promoviraju neovisnost i autonomiju učenja djeteta. Sadržajno bogatstvo materijala djeci različitih interesa i različitih razvojnih mogućnosti pružaju različite izbore. Poticajno okruženje vrtića djetetu omogućuje svakidašnje stupanje u interakcije s različitim sadržajima učenja (npr. glazbenim, jezičnim, matematičkim, prirodoslovnim i drugim), koje za njega trebaju imati istraživački karakter.

Kvalitetno okruženje djetetu omogućuje istraživanje različitih logičkih, matematičkih i fizikalnih fenomena i pojava, istraživanja prirode, istraživanja različitih mogućnosti organizacije prostora, istraživanja zvukova, tonova, melodija, glazbe i pokreta, istraživanja različitih likovnih tehnika i različitih mogućnosti njihova korištenja i slično.

Okruženje za učenje je multisenzorično tj. djeteta potiče na istraživanje i angažiranje različitih senzoričkih modaliteta (istraživanje tekstura, mirisa, zvukova, tonova, melodija, pokreta i sl).

Prostorna organizacija vrtića određuje i kvalitetu socijalnih interakcija djece međusobno, kao i svakog djeteta s odgajateljem, pa je usmjerena promoviranju susreta, komunikacije i interakcija. U prostornoj organizaciji osigurava se osjećaj pripadanja i dobrodošlice na način da okruženje i pedagoški proces odražavaju različita obilježja svakog djeteta i njihovih obitelji.

Kvalitetno strukturirane prostorne cjeline vrtića („centri aktivnosti“, „kutići“) potiču grupiranje djece u manje skupine i omogućuju kvalitetne interakcije. Prostorno okruženje vrtića treba biti ugodno i što više nalikovati obiteljskom.

2. 5. 5. Poticajno socijalno okruženje vrtića (zajednice koja uči)

Socijalno okruženje vrtića temelji se osnovama pravednosti i jednakosti, što uključuje međusobno poštovanje i ostvarivanje recipročne komunikacije svih sudionika odgojno-obrazovnoga procesa. Takav oblik zajedničkog življenja vodi autonomiji i emancipaciji djeteta, odgajatelja i ostalih čimbenika odgojno-obrazovnoga procesa. On omogućuje i preuzimanje osobne i zajedničke odgovornosti svih subjekata za sam tijek, ali i za krajnji ishod institucijskog odgoja i obrazovanja: sretno, kompetentno i samopouzdana dijete, osposobljeno za preuzimanje inicijative, zauzimanje za sebe i odgovorno ponašanje prema sebi i drugima.

Uspostavljanje partnerskog odnosa odraslih s djecom uključuje mogućnosti suodlučivanja djece o pitanjima koja se odnose na njihovo življenje, odgoj i učenje u vrtiću.

Suradnja odgajatelja međusobno te odgajatelja s drugim stručnim djelatnicima vrtića izravno se odražava na kvalitetu komunikacije i međusobnu suradnju djece koja je potrebna za stjecanje njihovih socijalnih, intelektualnih i drugih iskustava, i izgrađivanje socijalne kompetencije.

Interakcija i suradnja djece (različitih mogućnosti, sposobnosti, kao i različitih kronoloških dobi) sadrži visoki obrazovni potencijal zbog čega se posebno potiče i podržava.

Aktivnosti koje djecu potiču na međusobno raspravljanje, pregovaranje i dogovaranje podloga su suradničkog učenja djece tj. zajedničke izgradnje njihova razumijevanja i znanja.

Dječji vrtić radi na poticanju suradnje s vanjskim čimbenicima i na njihovom uključivanju u odgojno – obrazovni proces s ciljem uključivanja djece u život šire socijalne zajednice, prihvaćanja, razumijevanja i uvažavanja osobnosti djeteta u programu vrtića, te obogaćivanja programa sadržajima iz kulture, športa, stranog jezika i dr.

Dječji vrtić nadalje obilježava značajnije datume prema kalendaru događanja i preporuci Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te značajnije datume za razvoj kulture i športa u njegovoj okolini. Uključuje djecu u život šireg socijalnog okruženja, na demokratičnim osnovama, s međusobnim poštovanjem i ostvarivanjem recipročne komunikacije svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Razvija socijalne i građanske kompetencije kroz primjereno poticanje djeteta na odgovorno ponašanje, pozitivan i tolerantan odnos prema drugima, međuljudsku i međukulturnu suradnju, uzajamno pomaganje i prihvaćanje

različitosti, samopoštovanje i poštovanje drugih, te osposobljavanje za razvoj demokratskih odnosa u vrtiću, zajednici i društvu na načelima pravednosti i mirotvorstva.

Dječji vrtić omogućava uključivanje djece i odgojitelja u različite programe s roditeljima i ostalim stručnjacima u okruženju vrtića i šire te u povezivanju s društvenom sredinom potiče takove emocionalno-socijalne veze i odnose, koji će pridonositi razini razumijevanja i doživljavanja pedagoške prakse.

2. 5. 6. Vizija razvoja vrtića kao zajednice koja uči

Primjereno i odgovorno distribuirana moć u vrtiću važan je čimbenik postizanja fleksibilnosti odgojno-obrazovnog procesa, oslobađanja kreativnih i ostalih potencijala svakog pojedinca u vrtiću i očuvanja ljudskih potencijala ustanove. Distribuirano vođenje temelji se na uvjerenju da svi uključeni u odgojno-obrazovni proces imaju mogućnost doprinosa ostvarivanju zajednički donesene vizije ustanove, u skladu sa svojim sposobnostima, ulogom i/ili trenutnom pozicijom. Distribuirana moć omogućava izgradnju i stalno nadograđivanje zajedničke vizije koja je temelj stalnog podizanja ukupne razine kvalitete odgojno-obrazovne prakse u vrtiću. Vrtić je živi sustav koji posjeduje sposobnost samoorganiziranja kada se suoči s promjenom u okolini. Promjena za živi sustav ne znači problem, nego priliku za reorganizaciju koja vodi dosezanju višega stupnja njegova funkcioniranja

Vodstvo vrtića oslanja se na odnose s ljudima u organizaciji i usmjeravanju na osnaživanje i produbljivanje partnerstva sa sudionicima te razvoju timova i mreža i to unutar i izvan samog vrtića. U vrtiću se radi s ljudima, a ne na njima te se upotrebljava moć s drugima, a ne moć nad drugima.

2. 6. Obilježja kurikulumu vrtića (zajednice koja uči)

Kurikulum vrtića-*zajednice koja uči* obuhvaća sva područja djetetova razvoja u jednoj cjelini kako bi odgovarao prirodi djeteta i njegovu podučavanju te je stoga nužno **integrirani**. Aktivnosti djeteta ne strukturiraju se prema izdvojenim metodičkim područjima niti se na bilo koji način sadržajno i vremenski odjeljuju. Integrirani kurikulum je odstupanje od pozitivističke koncepcije učenja tj. korištenja kontroliranih metoda poučavanja i prenošenja razlomljenih čestica znanja u korist omogućavanja svrhovite aktivnosti za dijete, osiguranja kvalitete njegovih iskustava i ostvarenja dinamičnog pristupa učenju. Djetetu se osiguravaju različiti izbori te se osnažuje samoorganizacijski potencijal njegovih aktivnosti tj. osnažuje se njegova neovisnost i samostalnost u aktivnostima. Vrtić kao zajednica stvara stimulativno

okruženje u kojem dijete ima slobodu istraživanja i stjecanja različitog znanja, i to fizičkog (koje proizlazi iz konkretnih, senzornih iskustava djeteta), socijalnog (koje proizlazi iz raznovrsnih interakcija tj. izravnog iskustva življenja s drugima) i logičkog (koje dijete izgrađuje asimilirajući nove informacije, akomodirajući prethodno znanje u skladu s novim idejama).

Kurikulum vrtića je **razvojne, otvorene i dinamične** prirode. U organizaciji odgojno-obrazovnoga procesa odstupa se od striktnog planiranja sadržaja učenja i aktivnosti u korist praćenja i podupiranja trenutnih interesa i mogućnosti svakog djeteta. Odgajatelj organizira okruženje za učenje, prati i procjenjuje postojeće interese, znanje i razumijevanje djeteta te nastoji omogućiti njegov daljnji razvoj u sklopu novih intervencija u okruženju i stimuliranja rasprava s djecom i među djecom.

Kvaliteta sudjelovanja odgajatelja u procesu učenja djeteta nije proporcionalna broju njegovih izravnih intervencija, nego usklađenosti tih intervencija sa situacijom. U prvom planu su kvaliteta iskustava djeteta i dinamičan pristup njegovu učenju, dok je sadržaj učenja samo partner u dijalogu s djetetom. U vrtiću se planira ono što dijete može učiti, a ne ono što bi trebalo činiti. Uloga odgajatelja je oblikovanje uvjeta za učenje djeteta, odnosno stvaranje situacija koje pogoduju određenim aktivnostima učenja.

Temelj kurikuluma vrtića je samoaktualiziranje djeteta. U vrtiću se polazi se od djeteta i potiče se razvoj njegovih potencijala, a ne njegova poslušnost, konformizam i receptivnost. Dijete se potiče na samostalno i kritičko razmišljanje, a njegove perspektive se prihvaćaju.

Vrtić-zajednica koja uči je ustrojen demokratski i neautoritarno. Vrtić je socijalno okruženje u kojem se dijete razumije i poštuje. U mnogim svakodnevnim interakcijama djece s odraslima, djeca mogu iščitati da je odraslima do njih stalo i da ih vole.

Proces učenja je proces **konstruiranja i sukonstruiranja** znanja. Znanje se shvaća kao konstrukcija osobe koja uči i ovisi o njezinu prethodnom iskustvu i mnogim drugim individualnim posebnostima te načinu na koji ona interpretira određeno iskustvo (učenja). Presudnu ulogu u procesu učenja predstavlja vlastita aktivnost djeteta te kontekst u kojem se učenje događa. Zadatak vrtića je da potakne proces osposobljavanja djeteta ne samo za uspješno snalaženje u sadašnjosti, nego i za snalaženje u složenoj i nepredvidivoj budućnosti. Veću vrijednost imaju ona odgojno-obrazovna djelovanja koja djetetu omogućuju ovladavanje umijećima učenja, tj. *učenja*, nego učenje određenih sadržaja. Pozornost treba posvetiti

kvaliteti različitih iskustava djeteta koja pogoduju njegovu učenju. Ispravan način poučavanja mlađe djece nije predavanje ili verbalna poruka jer mlađa djeca uče aktivno sudjelujući i surađujući s njima. Dijete već od rane dobi imaju *metakognitivne sposobnosti*, koje im omogućuju da postanu svjesni procesa svog razmišljanja i učenja. One su temelji cjeloživotnog učenja. Zbog toga je važno poticati njihov razvoj već od najranije dobi.

U odgojno-obrazovnoj praksi vrtića samoinicirane i samoorganizirane aktivnosti djeteta katkad se pogrešno tumače kao nešto što može voditi anarhiji ili umanjuje važnost odgajatelja, što nije slučaj. Poticanje takvih aktivnosti djeteta samo je jedna od uloga odgajatelja u organiziranju odgojno-obrazovnog procesa, koja je usmjerena upravo na razvoj samostalnosti i organizacijskih kompetencija djeteta.

U oblikovanju aktivnosti odgajatelj potiče dijete na promišljanje i kreiranje novog znanja temeljenog na promišljanju, a ne pamćenju i ponavljanju već postojećega. Svako dijete uči na sebi svojstven način. Tako se napušta praksa uprosječivanja djece, a težište stavlja na razvoj individualiteta i identiteta svakog djeteta. Učenje djetetu treba dopustiti da nauči učiti kako bi se moglo osloboditi odgajateljeva skrbništva. Dobar odgajatelj je onaj koji sebe samog učini suvišnim te se raduje emancipaciji djece u skupini.¹

Učenje je i socijalni proces u kojem različitost perspektiva, znanja i razumijevanja djece predstavlja snažan potencijal zajedničkog učenja. Znanje nastaje u procesu zajedničke konstrukcije ili sukonstrukcije subjekata koji uče.

- Djeca su kompetentni učenici od rođenja
- Učenje djece rane dobi proces je koji se zbiva holistički
- Učenje djece rane dobi povezano je sa stjecanjem konkretnih iskustava
- Učenje djece rane dobi najefikasnije je ako se događa kroz igru
- Djeca su aktivni sudionici u procesu učenja
- Primjeren je pristup učenju u kojem se djecu cijeni i u kojem ona sama sebe cijene
- Važni su topli i podupirući odnosi s odraslima, koji djeci pružaju osjećaj sigurnosti

¹ Dva različita odgajatelja u istoj djetetovoj aktivnosti u vrtiću mogu vidjeti odsutnost organizacije i nesvrhovito trošenje materijala i vremena ili pak inteligentno i kreativno rješavanje problema, različitih (višestrukih) inteligencija i sl.

2. 7. Posebni programi na razini Dječjeg vrtića Osijek

2. 7. 1. Dramski program

Dramski program usmjeren je razvoju cjelokupne ličnosti djeteta pri tome uvažavajući individualne potrebe i interese djeteta rane i predškolske dobi. Dramski program iskazuje se kroz stvaranje igrovnih situacija za izražavanje s naglaskom na stvaralaštvo i poticanje kreativnosti.

Imajući u vidu viziju vrtića kao mjesta gdje je svako dijete jednako važno, jedinstveno i posebno dramski program primjenjuje različite oblike rada ne zanemarujući suvremene znanstvene spoznaje. Dijete se osnažuje i razvija prerađujući doživljaje i iskustva kroz dramski izričaj.

Cilj:

- poučavati doživljenim iskustvom i međusobnom interakcijom te razumjeti sebe i svijet koji nas okružuje

Zadaće:

- poticati razvoj govora i govornog stvaralaštva
- stjecati komunikacijske vještine ta razumjeti međuljudske odnose i ponašanja
- razvijati maštu i kreativnost
- poticati suradnju, međuvršnjačku toleranciju i empatiju
- stjecati moralna i humana uvjerenja
- razvijati samopouzdanje i samokritičnost
- izražavati osjećaje, stavove i sklonosti na različite načine
- poticati razvoj koncentracije, pamćenja i pažnje
- razvijati divergentno mišljenje

Namjena i vremenik programa

Program je namijenjen svoj djeci. U sklopu odabranog boravka u dječjem vrtiću provodi se dramski program koji je integriran u odgojno-obrazovni rad skupine. Voditeljice programa su odgojiteljice-djelatnice dječjeg vrtića.

Način ostvarivanja

Dramski program podrazumijeva aktivno sudjelovanje djeteta u aktivnostima koje koriste dramski izraz kao sredstvo izražavanja. Ovom programu nije cilj pripremiti dijete za bavljenje dramskom umjetnošću nego ga pripremiti za život. Dijete se mentalno, emocionalno i fizički angažira u fiktivnom svijetu za čije je postojanje suodgovorno.

Potencijal za složenu suradnju među djecom velik je u dramskim igrama. Dramski medij omogućava djetetu izražavanje na različite načine u kojem je bitan proces igranja, a ne krajnji produkt tj. predstava. Kroz ovakve aktivnosti dijete razvija niz kompetencija potrebnih za život.

Dramski program ostvaruje se kao integrirani dio kurikuluma koji podrazumijeva paralelno odvijanje mnoštva aktivnosti djece te poticajno materijalno okruženje koje potiče stvaralaštvo i stjecanje novih znanja.

Važni aspekti provedbe programa su: individualiziran pristup i rad u manjim grupama, potencija na razvoju kreativnosti, dokumentiranje procesa dramskih aktivnosti, zajednička refleksija djece, odgajatelja, sustručnjaka, partnerski odnos s roditeljima i suradnja sa širom društvenom zajednicom.

Način vrednovanja programa

- prezentacija dramsko – scenskih izvedbi pred djecom i odraslima
- dnevnik rada
- valorizacija rada nakon završetka aktivnosti

2. 7. 2. Kurikulum za strani jezik

Bitni zadaci odgojno-obrazovnog rada na nivou ustanove

- Kreirati poticajno prostorno – materijalno okruženje za učenje stranog jezika
- Njegovati situacijski pristup učenju kroz igru koji djetetu omogućuje upoznavanje, razumijevanje i smisleno korištenje stranog jezika u nizu različitih aktivnosti i situacija (svakodnevni rituali pozdravljanja, kulture za objedom, higijenskih navika i sl.)
- Strani jezik utkati u svakidašnje odgojno-obrazovne aktivnosti vrtića (ovisno o kulturi vrtića, interesima djece i njihovim inicijativama).
- Poticanje međukulturnog razumijevanja i komunikacije djece s drugim subjektima u odgojno-obrazovnoj ustanovi, kao i onima izvan nje (izvorni govornici stranog jezika, turisti, posjetioci, gosti).

Unapređenje i oblikovanje poticajnog materijalnog, socijalnog i vremenskog okruženja prostora, skupine te oblikovanje novih zajedničkih prostora u funkciji igre i učenja djece

- Osigurati prostorno-materijalno okruženje sa bogatstvom i promišljenim izborom materijala koji djecu potiče na usvajanje stranog jezika (natpisi na stranom jeziku, slikovnice, zastave, didaktičke igre, pjesme, priče, brojalice i sl.)
- Osigurati stalnu dostupnost materijala na stranom jeziku
- Omogućiti djeci svakidašnje stupanje u interakcije s različitim sadržajima učenja stranog jezika (glazbenim, jezičnim, matematičkim, prirodoslovnim, tjelesnim i dr.)
- Omogućiti djeci multisenzorične doživljaje, djecu poticati na istraživanje različitih senzoričkim modaliteta (teksture, mirisi, zvukovi, tonovi, melodije i njihovo povezivanje s pokretima) i pri tome koristiti i strani jezik.
- Omogućiti djeci interakcije u paru, manjim grupama, s djecom različitih kronoloških dobi i različitog stupnja razvoja u korištenju stranog jezika.
- Omogućiti djeci preuzimanje inicijative u služenju stranim jezikom
- Poticati suradničko učenje djece, tj zajedničko razumijevanje i izgradnju znanja stranog jezika.
- Cijene se i afirmiraju posebnosti svakog djeteta, tempo i brzina u usvajanju stranog jezika, specifičnost i doprinos u zajedničkom učenju i razvoju.

Primjena suvremenih procesa učenja i proširenje istih na nivou cijele ustanove

Učenje stranih jezika zahtjev je vremena u kojem živimo. Dobna granica za početak usvajanja stranog jezika stalno se znanstveno i stručno propituje i spušta na sve nižu dob. Novije znanstvene spoznaje pokazuju da je predškolska dob najpovoljnije životno razdoblje za učenje stranog jezika zbog bioloških i psiholoških prednosti koje omogućuju lakše i brže usvajanje pravilnog izgovora, ritma i intonacije. Rano učenje stranih jezika treba biti u funkciji razvoja osjećaja sigurnosti, samopouzdanja, spontanosti i spremnosti za učenje stranih jezika. To potvrđuju i rezultati višegodišnje prakse u većem broju dječjih vrtića u Osijeku.

Dječji vrtić Osijek svojim cjelokupnim kontekstom u sklopu suvremene koncepcije predškolskog odgoja pruža povoljne uvjete za učenje stranog jezika u redovnom programu.

Program se temelji na humanističko-razvojnoj koncepciji odgojno-obrazovnog procesa, koji u prvi plan stavlja potrebe djece, kvalitetu odgojno-obrazovnog rada i u skladu je sa psiho-fizičkim osobitostima djece predškolske dobi.

Odgojitelj osmišljava poticajno okruženje, fleksibilnu organizaciju prostora i vremena za aktivnosti, te organizira suradnju roditelja, uže i šire društvene zajednice kako bi potaknuo djetetov cjelovit razvoj.

Svi sadržaji i aktivnosti programa učenja stranog jezika u sklopu redovnog programa u Dječjem vrtiću Osijek usmjereni su na dijete, uvažavaju ga, odnose se na dijete u vanjskom i unutarnjem prostoru vrtića. Sadržaji na stranom jeziku su integrirani u sve elemente odgojno-obrazovnog procesa kroz redoviti program. Program je fleksibilan, te ga nije moguće unaprijed propisati, pogotovo jer je područje interesa (strani jezik) specifično.

Predškolsko dijete pokazuje veliku radoznalost za istraživanje svijeta koji ga okružuje. Dobro pripremljen i organiziran odgojno-obrazovni rad utječe na razvoj kulture komunikacije i socijalnih odnosa, što omogućava djetetu igru, rad, slušanje, čitanje, istraživanje, zaključivanje i korištenje usvojenih sadržaja. Djeca svoje potrebe, spoznaje, iskustva, ideje izražavaju na stranom i materinjem jeziku koje kombiniraju, jer je količina usvojenih sadržaja proporcionalna vremenu učenja stranog jezika. Usvojene sadržaje djeca rado prezentiraju u vrtiću i kod kuće.

Strani jezik i njegove posebnosti uključuje se u program postupno, kroz sve odgojno-obrazovne sadržaje, aktivnosti, situacije i cjelokupno ozračje u skupini i vrtiću:

- životno praktične i radne aktivnosti vezane uz biološke potrebe (osobna higijena, uzimanje obroka i dr.)
- raznovrsne igre (govorne, simboličke, igre s pravilima i ostale igre)
- druženja, društveno-zabavne aktivnosti (druženja više djece i odraslih, svečanosti...)
- umjetničke aktivnosti (kazalište lutaka, sjena, dramatizacije i dr.)
- aktivnosti raznovrsnog izražavanja i stvaranja (likovno, glazbeno, scensko)
- istraživačko - spoznajne aktivnosti (istraživačko manipuliranje različitim predmetima, eksperimentiranje, stjecanje iskustva o osobinama predmeta i materijala, upoznavanje pojava, prostornih odnosa, djelatnosti i zanimanja,...)

Komunikacija na stranom jeziku ostvaruje se spontano i opušteno - primanjem i prenošenjem smislenih poruka, odnosno uporabom stranog jezika u prirodnim životnim situacijama, ostvarivanjem osnovnih djetetovih potreba (izražavanja osjećaja,

raspoloženja pri jutarnjem dolasku, obrocima, higijeni) kroz organiziranje aktivnosti u cijeloj skupini, u manjim skupinama i individualno.

Osnovni vokabular su riječi iz situacija bliskih djeci. Gramatičke strukture uvode se kroz pjesmice, dijaloge, igre u situacijskom kontekstu.

Odgajno-obrazovni rad se odvija na razini odgojne skupine, u manjim skupinama djece, parovima i individualno. Učenje je situacijsko. Situacijski poticaji spontani. U takvoj organizaciji rada pomaže koncepcija prostora s centrima aktivnosti koji se izmjenjuju i obogaćuju tako da podržavaju rad u manjim grupama. Pri odabiru sadržaja, aktivnosti i metoda vodi se računa o principu individualizacije te posebice o principu primjerenosti.

Za uspješno integriranje stranog jezika u kurikulum vrtića nezaobilazna je potreba poznavanja psiho-fizičkih karakteristika djece, njihovih mogućnosti i interesa.

Pravilnim didaktičko-metodičkim oblikovanjem odgajno-obrazovnog rada, poštivanjem principa primjerenosti, zornosti, kretanja od jednostavnijeg prema složenijem, omogućujemo uspješan napredak svakog djeteta.

Očekivani rezultati

Rano učenje stranog jezika u Dječjem vrtiću Osijek kontinuirano ćemo pratiti etnografskim snimkama, fotografijama i zabilježskama te vrednovati i dalje unapređivati.

Očekuje se da će dijete ovladati kompetencijom komunikacije na stranom jeziku i koristiti strani jezik u nizu različitih aktivnosti i situacija.

U suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta i Agencijom za odgoj i obrazovanje provodit će se vanjsko vrednovanje ostvarenog cilja i zadaća u odnosu na dijete i njegove razvojne potrebe, mogućnosti i interese, stručna osposobljenost odgojitelja i kontinuitet u usavršavanju. Oblici vanjskog vrednovanja bit će usklađeni s metodologijom predškolskog odgoja i razvojnom psihologijom djeteta predškolskog uzrasta u okruženju današnjeg načina življenja.

Temeljem vanjskog vrednovanja i samovrednovanja ostvarivanja kurikuluma i indikatora kvalitete stručno i kompetentno će se pristupiti razrađivanju i dopunjavanju kurikuluma.(odgojiteljski par, stručni tim, Grad Osijek, međunarodna zajednica).

2. 7. 3. Predškola

NAMJENA - Program predškole ostvarivat će se s djecom u 6. i 7. godini života, koja su prema dobi školski obveznici za slijedeću školsku godinu. Program će se provoditi s djecom koja nisu obuhvaćena redovitim programom predškolskog odgoja i/ili su već integrirana u predškolski odgoj.

NOSITELJI - Odgojitelji, psiholozi, pedagozi, logopedi, ravnatelji, stručni suradnici.

VREMENIK – najmanje 150 do 250 sati ovisno o organizacijskim uvjetima u odnosu na broj polaznika programa. Najviše godinu dana prije polaska u školu.

POLAZIŠTA – ZADAĆE I UVJETI RADA

Osvještavanje polaznika predškole o tome da postaju ravnopravni članovi kolektiva. Da kao takvi imaju obveze prema sebi (npr. usvajanje higijenskih i radnih navika), ali i prema drugima u svojoj okolini (uvažavanje i poštivanje različitosti zajednice i briga prema svijetu u kojem živimo).

Kao stručni voditelji omogućiti što bolje materijalne uvjete kako bi se planirani cilj, zadaće i aktivnosti mogli kvalitetno realizirati.

CILJ – Poticati socijaliziranje djece u skupini vršnjaka, omogućiti razvoj motoričkih vještina, razvijanje radnih navika potrebnih za uspješno izvršavanje budućih školskih obveza, kao i poticanje prepoznavanja i razvijanja vlastite individualnosti.

OPĆE ZADAĆE

- Stvarati poticajima bogato okruženje
- Poticati psihofizički razvoj djeteta kroz aktivnosti
- Poticati razvoj stvaranja pozitivne slike o sebi
- Poticati razvoj verbalne i neverbalne komunikacije
- Poticati razvoj kreativnosti djeteta
- Poticati razvoj tolerancije i demokratskog načina rješavanja problema i kolegijalnost
- Poticati razvoj motoričkih i tjelesnih vještina i sposobnosti

METODE RADA

- Poticanje didaktičkim materijalom
- Poticanje glazbenim, likovnim, dramskim, proznim sadržajem
- Metode demonstracije
- Skupni rad
- Individualni rad
- Stvaralačka igra/Igra s pravilima
- Obrazovne metode ili metoda poučavanja
- Verbalne metode
- Otkrivačke metode
- Istraživačke metode
- Problemske metode
- Metode promatranja

TEME

- Moja obitelj, selo, grad, zemlja
- Tko sam ja, što sve mogu ja (Usavršavanje prirodnih oblika kretanja, funkcioniranje ljudskog tijela, ...)
- Naš svijet, okoliš, ekologija, stanovnici planeta Zemlje
- Promet, sudjelovanje u prometu
- Kulturna svijest i njeno izražavanje
- Odnos slobode i odgovornosti

AKTIVNOSTI

- Igre – stvaralačka igra/Igre s pravilima
- Jezične aktivnosti
- Senzo-perceptivne aktivnosti
- Aktivnosti neverbalnog izražavanja; dramatizacija, likovne i glazbene aktivnosti
- Životno praktične i radne aktivnosti
- Kreativno – stvaralačke
- Istraživačke

SURADNJA S RODITELJIMA

Suradnja kroz informativne i individualne razgovore i/ili roditeljske sastanke. Komunikacija putem oglasne ploče sa obavijestima. Uključivanje roditelja u realizaciju samog programa:

- Indirektno – pripremanje materijala (sadržaja kod kuće)
- Direktno – sudjelovanje pri provedbi planiranih aktivnosti (stvaranje partnerstva)

VREDNOVANJE- Dokumentirati će se dnevni, tjedni, tromjesečni te godišnji plan i program, zapažanja o djeci tijekom provođenja istog.

Evaluacija, odnosno vrednovanje, odvijat će se usporedno s djetetovim razvojem i razvojnim potrebama te tako i određivati smjernice daljnjeg razvoja programa (praćenje rada relevantnih stručnjaka na području predškolskog odgoja i obrazovanja, praćenja rada Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta te Agencije za odgoj i obrazovanje.

STRUČNO USAVRŠAVANJE DJELATNIKA – Kontinuirano i samoinicijalno. Odvija se van ili unutar odgojno-obrazovne ustanove (literatura, stručni skupovi, elektronski mediji...) te na skupovima u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

2. 7. 4. Program ekologije i održivog razvoja

1. Polazišta

1.1. Zdrav i čist okoliš temeljna je potreba i pravo svakog bića koji pojedincu pruža bolje uvjete za zadovoljavanje njegovih potreba i skladan razvoj potencijala.

1.2. Koncept održivog razvoja ističe nužnost gospodarskog, socijalnog i kulturnog rasta i razvoja koji će odgovoriti na potrebe i zahtjeve današnje generacije, a da se pri tome ne ugroze mogućnosti i prava budućih generacija na zdrav i kvalitetan život.

1.3. Kada govorimo o održivom razvoju i ekologiji, vrtić je mjesto gdje dijete živi i uči, stvara temeljna znanja, usvaja vrijednosti, razvija ekološku svijest u cilju izgrađivanja kvalitetnih osobnosti koje će ekološki promišljati i djelovati.

1.4. Ekološki odgoj i obrazovanje radi razvijanja ekološke kulture nužno je izvoditi i na živoj prirodi kao na primarnom izvoru, a ne samo i jedino na sekundarnim izvorima.

1.5. Obrazovanje za održivi razvoj, očuvanje okoliša i racionalno korištenje energije dio je cjeloživotnog obrazovanja koje treba započeti od ranog djetinjstva.

2. Područja kompetencijskih dimenzija

2.1. Znanja i razumijevanja (vrednota, pojmova, procesa,...).

2.2. Provedbeno znanje(rješavanje problema, suradnja, uvažavajuća komunikacija,...).

2.3. Vrijednosno usmjerenje(odgovarajući obrasci ponašanja).

3. Vrijednosti

3.1. Temelji cjeloživotnog učenja aktivnog i odgovornog građanstva.

3.2. Osvijestiti, imenovati i analizirati prava i odgovornosti, kao pripadnici zajednice uređene na demokratskim načelima.

3.3. Ekološka svijest koja je temelj eko-kulture.

3.4. Osjetljivost i razumijevanje djece za prirodne procese i njihova uzajamna ovisnost.

3.5. Dosezanje cjelovitog ljudskog bića i čovječnosti te formiranja individualiteta svakog pojedinca s njegovim osobnim mogućnostima.

3.6. Odgoj kao humanistička vizija čovjeka i čovječnosti.

4. Program

4.1. Upoznati fizički okoliš(zemlja, voda, zrak, energija) .

4.2. Što je energija?

4.3. Energija i ljudsko tijelo .

4.4. Hrana kao energija za ljudsko tijelo.

4.5. Kako tijelo troši energiju (oblici kretanja).

4.6. Energetska učinkovitost u vrtiću.

4.7. Upoznavanje oznake energetske učinkovitosti kućanskih uređaja.

4.8. Poticanje racionalnog korištenja energije u obiteljskom domu.

4.9. Obnovljivi i neobnovljivi izvori energije.

4.10. Sunce i energija sunca.

4.11. Voda i energija vode.

4.12. Vjetar i energija vjetra.

4.13. Biomasa.

4.14. Naša klima.

- 4.15. Okoliš, otpad i energija.
- 4.16. Pokrenimo energetske krug: sakupi, recikliraj i ponovno upotrijebi!
- 4.17. Biootpad.
- 4.18. Poticanje smanjivanja otpada u obiteljskom domu.
- 4.19. Energija i promet.

5. Roditelji

- 5.1. Uključivanjem roditelja u odgojno-obrazovni proces dovesti će do poboljšanja odgojno-obrazovnih postignuća djece.
- 5.2. Uključivanje roditelja pridonosi poželjnim oblicima ponašanja u skupini.
- 5.3. Uključivanje roditelja pridonosi emocionalnom zadovoljstvu djece; uvažavanjem tuđih i vlastitih emocija; promišljanju s drugima kako bi time svi učili i rasli u smjeru razvijanja ekološke svijesti.
- 5.4. Roditelji koji sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu predani su u pružanju potpore vrtiću.
- 5.5. Roditelji i djelatnici vrtića surađuju u cilju ekološke osviještenosti kod kuće i u vrtiću.
- 5.6. Članovi obitelji i djelatnici vrtića su ravnopravni partneri u donošenju odluka koje utječu na djecu, te zajedno rade na informiranju i kreiranju prakse i programa
- 5.7. Članovi obitelji i djelatnici vrtića koriste formalne i neformalne oblike za komunikaciju i razmjenu informacija.
- 5.8. Formalni oblici partnerstva: roditeljski sastanci (informativni i komunikacijski), radionice (edukativne, kreativne), projektni dan i (vezani uz konkretne projekte), pisana izvješća i obavijesti o postignutim rezultatima.
- 5.9. Neformalni oblici partnerstva: suradnja i organizacija izleta, suradnja u organizaciji posjeta poznatih osoba, stručnjaka, kulturno-umjetničkih društava, eko-udruga, suradnja u eko-akcijama, eko-manifestacijama, eko-panoi, dječji i stvaralački izričaj, pisane poruke u kutićima za roditelje, letci, plakati.

6. Zajednica

- 1.1. Vođenjem djece u zajednicu i dovođenje zajednice u vrtić kako bi se djeca osjećala dijelom svoje zajednice, bila aktivnija u procesu učenja, povezivali iskustva učenja s onim što se događa u društvu, razumjela da su njihov dom, vrtić, škola i zajednica međusobno povezani.

1.2. Uključivanjem u rad raznih organizacija (kulturnih, sportskih, volonterskih, religijskih, poslovnih, onih namijenjenih starijoj populaciji i sl.) koje mogu ponuditi kulturne, rekreativne i sadržaje kraćih programa koji će obogatiti odgojno-obrazovni rad.

7. Odgojitelji

7.1. Ostvaruju interakcije i iskazuju svoja očekivanja od djece u skladu s procesom dječjeg razvoja i učenja.

7.2. Pronalaze načine da dječje interese i razumijevanje koriste za razvijanje novih vještina, koncepata i ideja u skladu s ciljevima kurikuluma.

7.3. Stvaraju različite prilike u kojima članovi obitelji mogu učiti jedni od drugih i međusobno se podržavati.

7.4. Koriste resurse zajednice i obiteljskih kultura kako bi podržale dječji razvoj i obogatile iskustvo učenja.

7.5. Svakom djetetu i obiteljima pružaju jednake mogućnosti za učenje i sudjelovanje, bez obzira na spol, rasu, etničku ili nacionalnu pripadnost, jezik, kulturu, vjeru, socioekonomski status, strukturu obitelji, dob ili posebne potrebe.

7.6. Redovito i sustavno prate razvojni napredak, procese učenja i postignuća svakog djeteta.

7.7. Planiraju poučavanje na temelju informacija o djeci i na temelju nacionalnog kurikuluma.

7.8. Primjenjuju raznovrsne strategije poučavanja kojima djecu aktivno uključuju u usvajanje znanja, vještina i dispozicija definiranih nacionalnim kurikulumom i time stvaraju podlogu za cjeloživotno učenje.

7.9. Osiguravaju sigurno, poticajno, zanimljivo, zdravo i inkluzivno fizičko okruženje koje djecu potiče na istraživanje, učenje i samostalnost.

8. Smjer i osiguravanje kvalitete-očekivani rezultati

8.1. Interakcije između odraslih i djece, kao i djece međusobno, važne su za razvoj tjelesnog, socijalnog, emocionalnog i kognitivnog razvoja djece, potiču razvoj svakog djeteta u samopouzdanu osobu koja uči i pridonosi razvoju društva te brine o okolišu i ima razvijenu ekološku svijest.

8.2. Snažno partnerstvo između odgajatelja, obitelji i ostalih članova zajednice, uvažavajući pri tom različite strukture, podrijetlo, životne stilove i karakteristike obitelji i zajednica u kojima djeca žive.

9. Stručno usavršavanje, vrednovanje i samovrednovanje

9.1. Odgojitelji kontinuirano unaprjeđuju svoje kompetencije kako bi postigli i održali visoku kvalitetu profesije.

9.2. Koriste različite prilike za svoj profesionalni i osobni razvoj i time pokazuju da prepoznaju važnost cjeloživotnog učenja.

9.3. Promišljaju, procjenjuju, evaluiraju i traže povratnu informaciju o kvaliteti vlastite pedagoške prakse te čine odgovarajuće promjene.

10. Projekti

10.1. Projekti će se planirati prateći interese djece u području zaštite okoliša.

10.2. Odgojitelji će inicirati projekte koji će imati za cilj podizanje svijesti o racionalnom korištenju energetske resursa.

10.3. U projekte će biti uključeni: roditelji, stručnjaci iz područja zaštite okoliša i energetike, lokalna zajednica, tvrtke – ustanove – udruge koje se neposredno bave poslovima – problematikom zaštite okoliša i energetske učinkovitosti .

Moguće teme projekata:

- Slušaj zemlju kako diše
- Recikliraj i kompostiraj
- Priroda ne poznaje otpad
- Voda
- Igračke s ekološkom porukom
- Drvo
- Kako su nestali dinosauri
- Zdravlje
- Priroda se gledanjem mazi
- Kulturna baština
- Eko-vrt
- Dani kretanja-dani bez automobile

- Tragom jabuke
- Kopački rit
- Dječje slavonsko sijelo
- Dani kruha

11. Etički kodeks

11.1. Odgojiteljevi stavovi i djelovanja bit će usklađeni s osnovnim načelima zaštite okoliša, racionalnim korištenjem energetskih resursa.

11.2. U odgojno-obrazovnom radu pronalaziti sadržaje u skladu s ekološkim načelima koji će biti integrirani u sva područja dječjeg razvoja.

2. 7. 5. Program očuvanja kulture i baštine

UVOD

“Kultura je ukupnost materijalnih i duhovnih dobara, etičkih i društvenih vrijednosti što ih je stvorilo čovječanstvo.” (Anić, 1991; 84 – 86)

Baština je ukupnost iz prošlosti očuvanih i njegovanih kulturnih dobara. Glavna značajka baštine je čuvanje i njegovanje svega onoga što su nam ostavili naši preci kao kulturu, tradiciju i mudrost.

Svaka nacionalna baština, bila ona materijalna ili nematerijalna od neprocjenjive je vrijednosti narodu kojem pripada. Ona ga određuje i opisuje, čini ga prepoznatljivim i jedinstvenim u odnosu na druge narode. Cjeloživotno učenje je potrebno započeti vrlo rano, u predškolskoj dobi kako bi dijete već tada dobilo što bolji temelj za pozitivan odnos prema kulturi i baštini.

Kultura i baština je sastavni dio integriranog programa koji se provodi s djetetom predškolske dobi u svrhu očuvanja kulturnog identiteta i tradicijske baštine. Prateći tradiciju i naslijeđe moguće je prenositi kulturu i baštinu kraja u kojem dijete živi i djeluje. Djetetu možemo prenositi spoznaju o običajima, plesovima, pjesmama, odjeći, instrumentima, prehrani, starima zanatima i kulturnim znamenitostima svojega kraja.

Putem ovakvoga učenja ostvaruje se pravo na vrednovanje vlastite tradicijske kulture.

Cilj je upoznati dijete s kulturom i baštinom kraja u kojem živi.

BITNI ZADACI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

Razvojne zadaće potrebno je provoditi putem cjelokupnog razvoja djeteta. Neke od razvojnih zadaća su:

- razvijati svijest djeteta o očuvanju zdravlja i brige za zdravlje te razvoj kvalitetno kulturno higijenskih navika
- osvijestiti kod djeteta važnost zdrave prehrane, upoznati ih s namirnicama karakterističnim za slavonski kraj i njegov utjecaj na cjelokupni zdravstveni status
- razvijati i usavršavati finu motoriku manipuliranjem različitim materijalima
- njegovati pozitivan emocionalni stav prema tradiciji, kulturi i baštini
- razvijati svijest o pripadnosti kulturi, tradiciji i baštini svog naroda kao i njihovoj povezanosti s kulturom i tradicijom drugih naroda
- obogaćivati sredinu djeteta novim sadržajima (pjesmama, pričama, predmetima, fotografijama i sl.) te poticati njegovo aktivno spoznavanje i doživljavanje
- omogućiti djetetu doživljaj uspjeha i zadovoljstva sudjelovanjem u različitim kulturnim događajima
- koristiti idiom hrvatskog jezika te poticati dijete na očuvanje i usvajanje riječi specifičnih za ikavicu, odnosno, šokački izričaj (mjesni govor – idiolekt)
- koristiti natpise i slične poruke za razvijanje predčitalačkih sposobnosti
- organizirati raznovrsne radionice u kojima će doći do izričaja djetetove kreativne i stvaralačke sposobnosti

SADRŽAJI PROGRAMA KULTURE I BAŠTINE

Program kulture i baštine omogućuje bogatstvo sadržaja koji obogaćuju dijete na svim razvojnim područjima i angažira cjelokupne razvojne mogućnosti djeteta.

Sadržaje je potrebno realizirati u svakodnevnom životu djeteta. Primjeri nekih sadržaja:

- Bogatstvo slavonske jeseni
- Narodni običaji – igre i pjesme Slavonije
- Stari zanati
- Sličice vremena – npr. Osijek nekad i sad
- Blagdanski stol – što su jeli naši stari
- Bakina škrinja
- Lipa li je Slavonija naša

- U bakinom dvorištu
- Vesela je šokadija

Uvažavajući dijete kao polazište u kreiranju odgojno-obrazovnog programa, njegove mogućnosti te načine na koji dijete uči i spoznaje svijet u kojem živi, većinu sadržaja moguće je realizirati putem projekata. Primjeri nekih projekata:

- Slavonija – naš dom
- Stari obrti
- Šokačka ulica
- Igračke nekad i sad
- Baka i djeda sa mnom u vrtiću

NAČELA I VRIJEDNOSTI

Vrtić nudi povoljne uvjete za cjelovit razvoj putem bogate stimulacije u svakodnevnom okruženju djeteta. Vrtićka institucionalna sredina stručno je i profesionalno ustrojena.

NAČELA

- fleksibilnost odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću
- partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom
- otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost za unapređivanje prakse

VRIJEDNOSTI

- znanje (stječe se aktivno, oslanjajući se na istraživački identitet)
- humanizam i tolerancija – prihvaćanje različitosti
- odgovornost – odgovorno ponašanje
- autonomija – dijete donosi odluke, ima pravo izbora
- kreativnost – poštivanje i poticanje divergentnog mišljenja djeteta u svim vrstama aktivnosti

POTICAJNO OKRUŽENJE

Integriranost je jedna od osobitosti i posebnosti programa kulture i baštine, a ostvaruje se konkretnim sadržajima i aktivnostima.

Okruženje dječjeg vrtića je potrebno oblikovati kako bi ono bilo poticajno i promjenjivo, u kojem će se dijete osjećati sigurno i sretno, sposobno za izražavanje i ispoljavanje vlastitih ideja.

Kakvoća i bogatstvo djetetova okruženja pozitivno će djelovati na djetetov razvoj. Struktura i organizacija okruženja utječu na djetetovo ponašanje i akciju te na komunikaciju i interakciju s vršnjacima i odraslima. Ono mora biti otvoreno za prenamjenu, klizni proces koji traje koliko dijete odredi.

SURADNJA S RODITELJIMA

Timskim radom odgojitelj uči da samorefleksija u odnosu na dijete, roditelje, suradnike postiže bolje rezultate tijekom procesa kao i osobnog napretka. Zajedničkim radom se postiže kvalitetnija suradnja, partnerstvo s roditeljima putem otvorenosti, iskrenosti, uvažavanja vlastitih emocija i promišljanja s drugima, njegovanja zajedništva među odgojiteljima, odgojnim skupinama, zajedničkim i uvažavajućim rješavanjem problema vezanih uz ostvarivanje programa u dječjem vrtiću a sve na dobrobit djeteta.

Suradnja s roditeljima očituje se u formalnima i neformalnim oblicima partnerstva u korist kulture i baštine:

- roditeljski sastanci
- edukativne radionice
- kreativne radionice
- suradnja i organizacija izleta i posjeta u svrhu promidžbe kulture I baštine
- suradnja u prikupljanju materijalnih sredstava

SURADNJA S VANJSKIM ČIMBENICIMA

Lokalna zajednica u kojoj dijete živi sa svojom obitelji važan je čimbenik njegova razvoja. Ona može pridonijeti kvaliteti odgoja i obrazovanja djeteta. Putem aktivnog odnosa djeteta i odraslog prema okruženju intenzivna je djelotvornost na ostvarenje tradicijskog programa.

Korisnost uspostavljanja partnerskih odnosa vrtića i lokalne zajednice doprinosi zajedničkom planiranju i organiziraju aktivnosti u i izvan vrtića (kulturno umjetnička društva, tamburaški sastavi, posjeti seoskim imanjima, posjeti muzeju starina...).

VREDNOVANJE PROGRAMA KULTURE I BAŠTINE

Program kulture i baštine potrebno je vrednovati putem samoevaluacije, medija (snimani materijali, fotografije), upitnika, anketa, evaluacije postignuća, dokumentiranja i to na način da dijete samo prepozna, procijeni uoči, zabilježi, usporedi te dokumentira i arhivira. To znači omogućiti djetetu vrednovanje vlastitog cjelokupnog razvoja.

OČEKIVANI REZULTATI PROVEDBE PROGRAMA KULTURE I BAŠTINE

Ono što se očekuje od programa kulture i baštine gusto je utkano u srce svakoga pojedinca, a to je dijete upoznati s kulturom i baštinom kraja u kojem živi, djeluje i čiji je ravnopravni član kako bi spoznao pripadanje jednoj kulturi, te prihvatilo i poštovalo svoj kao i tuđi identitet.

2. 7. 6. Sportski program

Vizija

Dijete ima potrebu za kretanjem i igrom stoga imamo na umu kolika je važnost svakodnevnog tjelesnog vježbanja za pravilan rast i razvoj. Vizija našeg programa je planiranje i poticanje aktivnosti u kojima će se redovno tjelesno vježbanje tretirati čimbenikom zdravlja i kulture življenja i pravom svakog djeteta.

Cilj

Kroz igru zadovoljiti djetetovu potrebu za kretanjem i na taj način unaprijediti cjelokupni dječji razvoj u skladu s njegovim razvojnim sposobnostima.

Područja kompetencijskih dimenzija

Vještine i sposobnosti:

- podrazumijevamo stjecanje i razvoj vještina učenja
- sposobnost propitivanja vlastitih ideja i mišljenja
- sposobnosti razumijevanja vlastitih potreba tjelesnih, emocionalnih, spoznajnih, socijalnih, komunikacijskih

Vrijednosti

Predškolska dob idealna je za usvajanje zdravog i aktivnog način života kroz fizičke aktivnosti, igre, ples i sport. Stjecanje navike svakodnevnog tjelesnog vježbanja ima

pozitivan utjecaj na emocionalni, socijalni i intelektualni razvoj. Isto tako moramo voditi brigu i omogućiti djeci s posebnim potrebama integraciju u sportske aktivnosti prema njihovim individualnim i razvojnim sposobnostima i potrebama. Kako bi omogućili što kreativnije izražavanje kroz tjelesnu aktivnost potrebno je osigurati dovoljno različitog materijala za vanjski i unutarnji prostor. Također je važno usvojiti kulturu ponašanja na sportskim terenima.

Program

Osigurati kvalitetno i sigurno okruženje za dijete kako na vanjskim površinama (vrtićko dvorište) tako i u unutarnjim (dvorana, SDB, hodnik) u kojima će moći istraživati i jačati svoje motoričke sposobnosti i osobine ličnosti (samopoštovanje, samopouzdanje, odgovorno ponašanje...) i zadovoljiti svoje individualne potrebe djece kroz osobne ritmove.

Kraći sportski programi:

- male mažoretkinje
- košarka
- nogomet
- sportska igraonica
- ritmika
- sportska druženja među djecom različitih dobi i individualnih mogućnosti
- sportska igraonica djece s posebnim potrebama
- sportska druženja roditelja i djece

Suradnja s roditeljima

Suradnja s roditeljima odnosno njihov partnerski odnos s odgojiteljima i ustanovom postiže bolje rezultate u cjelovitom razvoju djeteta.

Oblici suradnje:

- roditeljski sastanci
- letci
- ankete
- plakati

- uključivanje roditelja u donošenje odluka o aktivnom i zdravom načinu života, zdravoj prehrani
- sportske igraonice
- informiranje i upoznavanje roditelja o subkulturalnom ponašanju na sportskom terenu

Smjer i osiguranje kvalitete - očekivani rezultati

Zadovoljavanje biotičkih potreba djece za kretanjem i igrom. Stvaranje navika svakodnevnog tjelesnog vježbanja kojima potičemo razvoj i transformaciju sposobnosti i osobina (motoričkih, funkcionalnih i morfoloških). Usavršavanje prirodnih oblika kretanja, mogućnosti vlastitog tijela, izražavanja i stvaranja pokretom, osjećaja prijateljstva, druženja i pripadnosti grupi, ustrajnost te ponos postignutim rezultatom.

Kvaliteta je rezultat promišljenog djelovanja i svakodnevne analize i međusobne interakcije svih čimbenika djece, odgojitelja, stručnih suradnika i roditelja.

Oblici vrednovanja:

Kroz dokumentiranje (individualni portofilio, sportske dnevnike, video zapise, fotografije, grafičke prikaze...) pratiti razinu postignuća kompetencija i na tim osnovama podržati proces cjelovitog rasta i razvoja djeteta.

Stručno usavršavanje, vrednovanje i samovrednovanje

Uključiti odgojitelje i stručne suradnike u proces istraživanja i zajedničkog učenja sudjelovanjem u akcijskim istraživanjima u svrhu unapređivanja svoje prakse.

Proširiti i osnažiti suradnju s vrtićima Republike Hrvatske (i izvan) i na taj način razviti profesionalne zajednice učenja kroz koje će razmjenjivati svoja znanja, primjere dobre prakse, profesionalnih izazova u svrhu poticanja odgojitelja i stručnih suradnika na kontinuiranu razmjenu svojih iskustava.

Kvalitetno vrednovanje i samovrednovanje je najmoćnije sredstvo za poticanje promjena na bolje.

Svakodnevni osvrt i analiza ostvarenih aktivnosti pomaže odgojiteljima da podrže proces učenja djeteta na način da promišljaju moguće smjerove daljnjeg razvoja kurikuluma u skladu s interesima i mogućnostima djece. Kvalitetan profesionalni razvoj pridonosi sudjelovanjem na stručnim skupovima, radionicama, praćenjem stručne literature. Takvim

shvaćanjem stručno usavršavanje treba rezultirati pomacima u znanju, promjenama u uvjerenjima i djelovanju.

2. 7. 7. Vjerski program

Uvod

Vrtić kao ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja je dinamičan, fleksibilan i kompleksan sustav u kojem raznovrsni čimbenici utječu jedni na druge. Kurikulum i kvalitetan odgojno- obrazovni proces nastaju zajedničkim djelovanjem i promišljanjem svih sudionika: djece, odgojnih djelatnika i obitelji. Taj proces je dugotrajan i zahtjevan jer je put formiranja čovjeka, izgrađivanja i oblikovanja ljudskog bića sa svim njegovima osobitostima i kao takav zadovoljava potrebe konkretnog društvenog uređenja .

Odgajati znači krenuti od onog temeljnog, od ljubavi prema životu. Upravo zbog toga u sveukupnost pedagoškog djelovanja Dječjeg vrtića Osijek ugrađuje se i duhovna komponenta koja je jednako važna pretpostavka cjelovitog razvoja osobnosti djeteta.

Uz redovan plan i program u pojedine skupine Dječjeg vrtića Osijek utkan je Program katoličkog vjerskog odgoja djece predškolske dobi Republike Hrvatske koji je u korelaciji sa svim ostalim djelatnostima prateći liturgijsku i pedagošku godinu.

Vrtić treba djetetu omogućiti cjeloviti osobni razvoj jer je to pretpostavka dobrog snalaženja djeteta u svijetu koji ga okružuje. U današnjem traženju temeljne odgojno-obrazovne paradigme koja bi jamčila cjelovit odgoj, katolički vrtić uspostavljanju ravnoteže između duhovnog i materijalnog, racionalnog i intuitivnog, kvalitativnog i kvantitativnog. Ovim kurikulumskim usmjerenjem promišlja se stvaranje preduvjeta svakom djetetu za razvoj u svojoj bitnosti i neponovljivosti.

Vizija:

Skupine katoličkog vjerskog odgoja prepoznatljive su po življenju kršćanskih i obiteljskih vrijednosti. Zbog toga je nužna otvorenost stalnom kreiranju, usavršavanje odgojno-obrazovnih ciljeva, integracija novih pedagoških ideja, što iziskuje cjeloživotno obrazovanje odgojitelja i stručnih suradnika.

Misija:

Naša misija je stvoriti skupine čiji se odgojno obrazovni rad temelji na kršćanskom vrijednosnom sustavu, a njegovo okruženje i kvaliteta odnosa potiče cjeloviti odgoj djeteta,

njegovu osobnu izgradnju, prihvaćanje drugoga i poštivanja različitosti, stvaralaštvo kao i suradničke odnose s obiteljima djece, drugim vrtićima i svim važnim ustanovama društvene zajednice.

Polazišta:

Postojeći dokumenti:

- Nacionalni okvirni kurikulum (2015)
- Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi (1991)
- Konvencija o pravima djeteta (2001.)
- Program katoličkog vjerskog odgoja djece predškolske dobi (2001)
- Deklaracija o kršćanskom odgoju (1965)
- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (1997) - s izmjenama i dopunama postojećeg Zakona
- Državni pedagoški standard (2008)
- Smjernice za strategiju odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije(2012)

Područja kompetencijskih dimenzija

Sukladno Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje u vrtiću će se osnaživati slijedeće kompetencije :

- Komunikacija na materinskom jeziku – osigurava djetetu okolinu za razvoj jezičnog identiteta: dobar govorni uzor (pravilan hrvatski jezik), uvjete za sporazumijevanje, za usmeno izražavanje svojih doživljaja, misli, osjećaja i iskustava, učenje društvenih ponašanja, pravila, običaja
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju – kroz istraživanje i primjenu logičkog mišljenja u rješavanju problemskih zadataka dijete se potiče na otkrivanje, istraživanje i zaključivanje o svijetu koji ga okružuje.
- Digitalna kompetencija – uvodi dijete u mogućnosti informacijske tehnologije i njezine upotrebe u razvojno primjerenim aktivnostima.
- Vještine učenja – usmjeravaju na razne mogućnosti strategija učenja svakog djeteta i usmjeravanje u procesu stjecanja znanja.
- Socijalna i građanska kompetencija – potiče na odgovornost prema sebi i drugima, suradničko ponašanje i nenasilno rješavanje sukoba.

- Inicijativnost i poduzetnost – kroz stvaralački i kreativni rad potiče djecu na inovativnost i preuzimanje inicijative.
- Kulturna svijest i izražavanje – kroz različite ekspresivne modalitete (glazba, ples, kazališna, književna i vizualna umjetnost) omogućuje djetetu izražavanje osjećaja, misli, ideja, iskustava bez potrebe za evaluacijom ili samoevaluacijom.

Vrijednosti

- Dobrota kao životno opredjeljenje, temeljena na činjenju dobrih djela i življenju ljubavi bez ikakvih očekivanja da će nam isto biti uzvraćeno.
- Tolerancija - označava prihvaćanje i razumijevanje različitosti, razvoj osjetljivosti za drugoga, senzibilitet za tuđe potrebe.
- Odgovornost - preuzimanje brige za sebe i druge te za posljedice svojeg ponašanja koja je uvijek pokretana autentičnim humanim vrijednostima.
- Iskrenost kojom se potiče na verbaliziranje istine u svim oblicima komunikacije sa svim sudionicima odgojno obrazovnog procesa.
- Identitet - razvijanje pozitivne slike o sebi u kontekstu djeteta kao pojedinca i djeteta uključenog u skupinu.
- Empatija koja podrazumijeva razumijevanje vlastitih i tuđih osnovnih emocija i načina njihova izražavanja na socijalno prihvatljiv način.
- Cjelovitost tjelesnog, duhovnog, psihološkog i socijalnog bića.
- Duhovnost kao dimenzija cjelovitosti djetetova bića koja djetetu daje priliku za transcendentno.
- Znanje kao vrijednosna kategorija koja podrazumijeva učenje putem igre, otkrivanje, poticanje znatiželje i stvaralaštva kroz različita poticajna sredstva u okruženju.
- Nacionalni identitet koji se odnosi na poznavanje domovine, ljepotu, bogatstvo, prošlost, doprinos znanosti, umjetnosti i kulturi. Pod time se podrazumijeva upoznavanje s kulturnom, sakralnom baštinom, tradicijom i općenito običajima i vjerom naroda. Nacionalni identitet prepoznaje i ljubi čovjeka i domovinu.

Roditelji

Roditelji su ravnopravni članovi vrtića, oni su odgojitelji i partneri u svakodnevnom radu i životu skupine. Uključuju se :

- posebno kroz adaptacijski period djeteta
- kroz individualne razgovor i informacije

- roditeljske sastanke (informativni, komunikacijski i predavački)
- Centar za roditelje (prezentacije različitih vidova dječjeg stvaralaštva, foto zapisi, ponuda biblijskih i književno umjetničkih tekstova kao poticaj za osobnu i duhovnu izgradnju, razne obavijesti)
- Organizacija izleta, druženja, euharistijskih slavlja, blagdanskih svečanosti
- Zajedno s odgojiteljima uključuju se i omogućuju suradnju sa širom društvenom sredinom

Smjer i osiguravanje kvalitete - očekivani rezultati

Smjernice planiranja i dokumentaciju planiranja te provjeru i procjenu očekivanih rezultata provedbe čine:

- dokumentacija odgojitelja (sukladno važećim pravilima o pedagoškoj dokumentaciji) gdje odgojitelj promišlja, timski se dogovara i planira poticaje i aktivnosti u djetetovu okruženju, bilježi interakcije, inicira i prati projekte, sklopove aktivnosti i vrednuje;
- individualni portfolio djeteta s ciljem sustavnog prikupljanja segmenata dokumentacije koja omogućuje promatranje, razumijevanje djece, njihovih aktivnosti i bolju procjenu njihova razvoja, samorefleksije djece, anegdotski zapisi;
- crteži, slike, verbalni izričaji, foto i video snimke;
- posredovanje dijelova dokumentacije roditeljima kao poticaj i poziv na suradnju i partnerstvo.

U procjeni i vrednovanju svoj udio imaju svi čimbenici odgojnog procesa (djeca, roditelji, odgojitelji i stručni suradnici), te nadležne ustanove za procjenu kvalitete rada prema propisima važećih u RH.

Kvaliteta se procjenjuje na osnovu

- međusobne interakcije svih čimbenika,
- prepoznatljivosti i specifičnost određene Kurikulumom,
- okruženja u vrtiću,
- kvalitete komunikacije,
- vrijednosnog sustava.

Nepobitan segment kvalitete čini osposobljenost svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa za stalnu i kvalitetnu samoprocjenu.

Izvori informacija o kvaliteti i zajedničkom rastu i razvoju u skupini mogu se pronaći u Godišnjem planu i programu, Godišnjim izvješćima, Ljetopisima i promidžbenim materijalima, ali i u aktivnostima skupina izvan vrtićkog okruženja.

Stručno usavršavanje, vrednovanje i samovrednovanje

Budući da u procesu odgoja na dijete ne djeluju samo riječi, nego cjelokupno ponašanje i osobnost odgojitelja treba se uvijek i iznova vraćati na autentične izvore evanđelja i crpiti snagu za svoj duhovni i profesionalni rast.

Stvarno unapređenje rada odgojitelja mora započeti prepoznavanjem, otkrivanjem i osvještavanjem svog duhovnog stanja i odgojnog pristupa, tj. stvarne kvalitete svog rada s djecom, što je moguće postići jedino kontinuirano istražujući i preispitujući svoju odgojnu praksu, raspravljajući o njoj s kolegicama i timom, tj. stvarajući i oblikujući zajedničku teoriju odgoja koja proizlazi iz odgojne prakse. Kvalitetno osmišljen plan stručnog usavršavanja odvija se na svim razinama (unutar vrtića, Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta, Agencija za odgoj i obrazovanje, Nacionalni katehetski ured hrvatske biskupske konferencije, Nad/biskupijski katehetski uredi, Učiteljski fakultet Osijek, KBF Đakovo, kulturne i druge ustanove).

Unutar Dječjeg vrtića Osijek odgojiteljice u vjeri provode redovite susrete kojima je cilj razmjena informacija i unaprjeđenje kvalitete rada.

2. 8. Dokumentiranje u vrtiću

Dokumentiranje omogućuje bolje promatranje i razumijevanje akcija djeteta, a time i osiguranje kvalitetnije potpore njegovu razvoju. Dokumentiranje pridonosi razvoju kulture dijaloga između svih sudionika u vrtiću.

Oblici dokumentacije su pisane anegdotske bilješke, dnevници, transkripti razgovora različitih subjekata i druge narativne forme, dječji likovni radovi, grafički prikazi i makete te audio i video zapisi, fotografije i dr.

Prikupljena dokumentacija odgajateljima omogućuje razumijevanje djece i procese njihova odgoja i učenja tj. razinu postignutih kompetencija. Svrha dokumentacije nije dijete procijeniti u određenim kategorijama niti ga kategorizirati prema općenitim razvojnim razinama, nego ga gledati, slušati i razumjeti, i na tim osnovama podržati proces njegova odgoja i učenja.

Oblici dokumentiranja aktivnosti djece:

- razvojna mapa s individualnom dokumentacijom o djeci;
- postignuća djece prema vremenu održavanja aktivnosti ili područjima učenja;
- foto, audio i video zapisi;
- uratci djece (individualni i zajednički, slike i crteži djece, plakati, panoi, izložbe i prezentacije);
- pisani uratci djece, verbalni izričaji djeteta, diskusije, pitanja, izričaji glazbom, izričaji pokretom, dramski izričaji, konstrukcije i drugi trodimenzionalni uratci djece i sl.

Oblici dokumentiranja aktivnosti odgajatelja:

- narativni oblici: bilješke za odgojitelje i druge stručne djelatnike vrtića, za djecu, roditelje, profesionalnu zajednicu učenja;
- samorefleksije i zajedničke refleksije odgojitelja i drugih stručnih djelatnika u vrtiću o:
 - a) kvaliteti odgojno-obrazovnih intervencija odgojitelja u aktivnostima djece;
 - b) kvaliteti različitih aspekata i cjeline odgojno-obrazovnog procesa;
 - c) kvaliteti suradnje s roditeljima;
 - d) kvaliteti suradnje s članovima stručnog tima i drugim čimbenicima i sl.
 - foto i video snimke;
 - anegdotske bilješke.

Na procjeni i dokumentiranju kvalitete radit će stručni tim, odgojitelji, djeca, roditelji, vanjski suradnici i nadležne institucije (refleksivni prijatelji iz drugih vrtića i akademske zajednice, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Upravni odjel za društvene djelatnosti Grada Osijeka, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Agencija za odgoj i obrazovanje i dr.).

2. 9. Stručno usavršavanje odgojitelja i stručnog tima vrtića

Kvalitetno inicijalno obrazovanje i kontinuirani profesionalni razvoj stručnih djelatnika vrtića imaju izravni utjecaj na provođenje i stvaranje kurikuluma vrtića. Kvalitetna odgojno-obrazovna praksa vrtića i kurikulum koji se iz nje generira ostvaruje se i razvija „iznutra“, od odgajatelja i drugih stručnih djelatnika vrtića. Profesionalni razvoj odgajatelja treba rezultirati ne samo pomacima u znanju, nego i promjenama u njegovim uvjerenjima i djelovanju. Zbog

tog su razloga primjereniji oni oblici profesionalnog usavršavanja koji imaju ne samo informacijski, nego i transformacijski potencijal tj. oni koji imaju istraživačka obilježja i omogućuju propitivanje uvjerenja, iskustava i svakidašnje prakse odgojitelja. Profesionalni razvoj odgajatelja potrebno je usmjeriti prema razvoju njihovih istraživačkih i refleksivnih umijeća, što se postiže sudjelovanjem u akcijskim istraživanjima.

Jačanje samoorganizacijskog potencijala vrtića vodi osiguranju kontinuiteta u unapređenju odgojno-obrazovne prakse i trajnosti postignutih promjena. To zahtijeva spremnost odgajatelja i drugih stručnih djelatnika vrtića na prihvaćanje novih oblika profesionalnog učenja, što se ne svodi na povremene aktivnosti u koje su uključeni samo odabrani pojedinci, nego podrazumijeva kontinuirani proces istraživanja i zajedničkog učenja svih stručnih djelatnika ustanove.

2. 9. 1. „Osobna“ koncepcija odgojitelja i refleksivna praksa

Odgojno-obrazovnom praksom svakog odgajatelja najviše upravlja njegova „osobna“ koncepcija, tj. njegova „osobna“ teorija. Karakteristike „osobne“ koncepcije:

- vrijednosti i stajališta koji oblikuju percepciju odgajatelja i njegovo razumijevanje odgojno-obrazovnog procesa;
- svojevrsna prizma kroz koju odgajatelj praktičar definira vlastitu ulogu u odgoju i obrazovanju djece;
- može se vidjeti u specifičnom načinu oblikovanja prostora, strukturiranju vremena, raspodjeli uloga, stilu komuniciranja s djecom.

Kurikulum vrtića nije moguće mijenjati bez ozbiljnog bavljenja „osobnim“ koncepcijama odgajatelja. Stvarna promjena odgojno-obrazovne prakse iziskuje promjenu načina razmišljanja odgojitelja (razvoj njegove vlastite svijesti). Problem ograničenih mogućnosti „prevođenja“ teorije u praksu, najčešće je uzrokovan neskladom implicitnih i eksplicitnih teorija odgajatelja, to jest „teorija o akciji“ i „teorija u akciji“. Dokle god postoji jaz između „službene“ teorije i „osobne“ teorije neće doći do razvoja praktično upotrebljivih znanja odgajatelja, niti do promjene odgojno-obrazovne prakse. Na mijenjanje „osobne“ koncepcije najviše utječe praksa. Kako je odgojitelj istražuje, upoznaje i razumije tako je na temelju toga i unaprjeđuje. Pomaci koje odgajatelj uspije postići u vlastitoj praksi dovode i do novih kvalitativnih promjena prakse.

Kako bi odgojitelj osvijestio prednosti i nedostatke svoje „osobne“ koncepcije odgoja i obrazovanja, potrebno je razvijati **refleksivnu praksu**.

Razvoj refleksivnog profesionalizma i razvoj profesionalne autonomije omogućuje:

- kontinuirano istraživanje;
- konstruiranje i rekonstruiranje vlastita odgojno-obrazovnog pristupa;
- propitivanje svojih odnosa s djecom i kolegama;
- usavršavanje i istodobno razvijanje sebe i odgojne prakse.

2. 9. 2. Dijalog kao stručno usavršavanje; kao konstruiranje kurikuluma

Razumijevanje je zajednička konstrukcija - ono se zajednički konstruira u razgovoru tj. **dijalogu.**

U dijalogu se ideje i razmišljanja pojedinaca sučeljavaju i „*filtriraju*“. Otvoreni i iskreni dijalog omogućuje kvalitetnije razumijevanje djeteta, uloge odgajatelja u njihovu odgoju i obrazovanju te bolje razumijevanje cjelokupne odgojno-obrazovne prakse.

Dijalog nije potraga za jednim „*ispravnim*“ odgovorom, već je medij zajedničkog stvaranja novih odgovora i postavljanja novih pitanja, pri čemu različitost početnih razumijevanja i interpretacija sudionika čini prednost i potencijal za zajedničko učenje. Praksa razmjene različitih gledišta je moguća ukoliko se stvore određeni preduvjeti (suradnički i podržavajući kontekst u kojem se odgajatelji osjećaju prihvaćenima i sigurnima). Kultura dijaloga među svim stručnim djelatnicima vrtića, o njihovim vrijednostima i uvjerenjima, ima veliki potencijal ostvarivanja kvalitetne prakse i konstruiranja kurikuluma.

Stvaranje okruženja koje odgajateljima u psihološkom, emocionalnom i socijalnom smislu pruža osjećaj sigurnosti, spada možda u najsuptilnije, ali i u najznačajnije uloge stručnog tima vrtića.

3. Literatura

1. Državni pedagoški standard, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb 2008.
2. Ferrucci, P. (2002). Što nas uče djeca, Algoritam, Zagreb 2002.
3. Hansen A., K., Kaufmann K., R., Burke Walsh, K., Kurikulum za vrtiće – razvojno primjereni program za djecu od 3 do 6 godina, Pučko otvoreno učilište Korak po Korak, Zagreb 2004.
4. Konvencija o pravima djeteta (2001.)
5. Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011.)
6. Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj (2012.)
7. Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi (1991.)
8. Slunjski, E., Dječji vrtić – zajednica koja uči – mjesto dijaloga suradnje i zajedničkog učenja, Spektar media, Zagreb 2008.
9. Slunjski, E., Integrirani predškolski kurikulum – rad djece na projektima, Mali profesor, Zagreb, 2001.
10. Slunjski, E., Kurikulum ranog odgoja – istraživanje i konstrukcija. Školska knjiga d.d., Zagreb 2011.
11. Slunjski, E., Stvaranje predškolskog kurikulumu u vrtiću – organizaciji koja uči, Mali profesor, Zagreb, Visoka učiteljska škola, Čakovec 2006.
12. Smjernice za strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije Republike Hrvatske (2012.)
13. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 94/13)

Kurikulum izradili: Svjetlana Takač, ravnateljica i stručni suradnici - pedagozi Bojan Đurđević i Marko Došen.

Aktivno su se uključili u izradu Kurikuluma Dječjeg vrtića Osijek odgojitelji:

<p><u>DRAMSKO-SCENSKA</u> Pripremile: Dragana Eržić Ksenija Šariri Vanja Zanze Marijana Šimić Mirjana Vrbošić Snježana Jelić Bruneta Kovač</p>	<p><u>RANO UČENJE STRANOGA JEZIKA</u> Pripremile: Danijela Bilić Tatjana Biljan Tatjana Mlinarević Lidija Radanić Bernarda Tomas Monika Tovarović Višnja Vekić-Kljaić (voditelj)</p>
<p><u>PREDŠKOLA</u> Voditelj: Ana Marković Odgojitelji: Tatjana Košaroš Sanja Loci Andrijana Milinković Gina Tolj Nada Vidić</p>	<p><u>EKOLOGIJA</u> Pripremile: 1. Valerija Brkić 2. Slavica Jović 3. Ana Jurković 4. Marijana Hanić 5. Vlatka Kuzma 6. Hamira Perković 7. Gordana Salaški 8. Mira Vego</p>
<p><u>KULTURA I BAŠTINA</u> PRIPREMILE: Margita Cvitić Irena Ojvan Stojanović Marija Pavlović Lidija Prašnikar Katica Rališ Marija Teofilović</p>	<p><u>SPORTSKA</u> Pripremile: Tatjana Lipovac Mirela Svirač Vesna Bertović Sanja Pacek Irena Vajak Rumbak Sandra Plašćak Antonija Almaši Snježana Nećak Bojana Major</p>

KATOLIČKOG VJERSKOG ODGOJA

Pripremile :
Zdenka Beker
Mirjana Deak
Mirjana Dešić
Mirjana Nadsombat
Marina Parać
Nada Vaci

RAVNATELJ:

Svjetlana Takač, prof.

PREDSJEDNIK UPRAVNOG VIJEĆA:

Bruno Zorić